

Hluk – první republika

Aleš Vyskočil

Vyhlášení samostatné Československé republiky a konec Rakousko-Uherska oslavili v Hluku v úterý 29. října 1918 večer pochodňovým průvodem. Nazítřek se v kostele konala slavnostní mše svatá a *Te Deum*.¹ Vznik republiky byl provázen všeobecným veselím, avšak bujaré oslavy se neodehrály zcela bez incidentů. O konfliktu vojenských uprchlíků s místním četnictvem již byla řeč. Zloba lidu se obrátila také proti zdejším židovským obchodníkům, kteří za války nashromáždili velký majetek. Obchody Alberta Grünfelda i Moritze Löwyho byly vyrabovány v noci 10. listopadu 1918. Obchodníka z hluckého náměstí Alberta Grünfelda navíc postihl krach vídeňského bankovního domu, ve kterém měl uloženy své finanční prostředky, což jej dohnalo k opuštění Hluku a následné sebevraždě. Albert Grünfeld měl svůj podnik pojištěný proti vloupání, a proto pojišťovna žádala, aby škodu zaplatili pachatelé. Soudní líčení se táhlo léta a teprve v roce 1931, po více než deseti letech, skončila pře dohodou. Každému z třiceti pachatelů byla vyměřena peněžitá náhrada ve výši 1 350 korun. Vzhledem k soudním výlohám se však žalující straně dostalo nakonec pouze asi 5 000 korun.² Antisemitské nálady nebyly vlastní jen Hlučanům, podobně se ke svým spoluobčanům chovali také v Uherském Hradišti, Uherském Brodu nebo Uherském Ostrohu. Protižidovské demonstrace se připravovaly dokonce ještě v září roku 1919.³

Radost z konce války a nabyté svobody kalily přetrvávající neutešené hospodářské poměry a narůstající sociální problémy. Z válečných let zděděnou lichvu se pokoušela potírat speciální komise při obecním úřadě, zprvu nikterak úspěšně. Obyvatelstvo neminuly ani další sbírky na pomoc státu, jen válečné půjčky nahradilo upisování československých státních půjček.⁴ Rovněž pracovních příležitostí v ekonomicky zdecimovaném státě příliš nebylo. Neklid ve společnosti však způsobovaly zejména ceny potravin, vyhnané za poslední léta

1) Farní úřad Hluk (dále FA Hluk), Farní kronika. Sv. 1, s. 87.

2) HOŘÍNEK, František: *Slovácké městečko Hluk. Hluk 1937*, s. 262; DUFKA, Josef: *Jak Hlukem kráčely dějiny. Rodinná kronika z let 1914–1959*. Hluk 2005, s. 14–15.

3) ŠTARHA, Ivan – ZEMEK, Metoděj: *Uherskohradištsko v meziválečném období a v letech okupace*. In: Vladimír Nekuda a kolektiv: *Uherskohradištsko, Brno–Uherské Hradiště 1992*, s. 270.

4) Rané Československo bylo podobně jako monarchie za války nuceno vypisovat úročené půjčky (tj. vydávat dluhopisy). Republika navíc jako nástupnický stát převzala plnění rakouských válečných půjček. Na jejich záchranu museli jednotlivé subjekty vydávat další peníze. Válečné půjčky byly v roce 1920 přeneseny na tzv. 4. československou státní půjčku. Hluk si na požadovaných 45 000 korun musel vypůjčit u brněnské Zemědělské banky. Na samém konci roku 1924 obecní rada rozhodla, že se částka ve výši 30 000 korun vypůjčí u místní Rolnické záložny, aby se mohl okamžitě vyrovnat dluh u Ústřední banky českých spořitelů a ministerstva financí. Válečné půjčky zaměstnávaly obecní pokladnu ještě na počátku třicátých let 20. století. *Státní okresní archiv Uherské Hradiště (dále SOKA UH)*, fond Archiv města Hluk (dále AMH), inv. č. 1b, Protokolární kniha obecní rady a obecního zastupitelstva 1911–1922 (usnesení z 26. října 1920); inv. č. 4, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 27. září a 31. prosince 1924, z 21. dubna 1929 a z 15. února 1930).

do závrtných výšin, a také jejich přetrvávající nedostatek. V Hluku nezačalo řešení problémů s potravinami zrovna šťastnou formou, jak tomu nasvědčuje vzpomínka Josefa Dufky: „*Tento výbor [myšleno Národní výbor, poznámka autora] hned zabavil četníku Jančíkovi všechny erteple, které měl v Jelénkovém sklěpku. Ty tam však nebyly na zimu dobře zaopatřené, do sklěpka zatékalo a protože nebyly ihned rozprodány, zkazily se. Četník podal na nový národní výbor žalobu za náhradu škody. Bylo stání v Ostrohu dvakrát a pokaždé byl výbor osvobozen. A tak to hnál Jančík do Hradiště ke krajskému soudu a ten odsoudil výbor k zaplacení 4 000 korun rukou společnou a nerozdílnou.*“⁵ Soudní dohru měl i konflikt mezi místními občany a oddílem vojáků, který doprovázel v březnu 1919 domanínské komisaře Píštěka, majícího na starosti provedení nenáviděné rekvizice. Tři účastníci vcelku pochoptelné rozmíšky, rovněž členové Národního výboru, byli odsouzeni na tři, respektive čtyři měsíce vězení.⁶

Národní výbor, který v obci vznikl podobně jako v ostatních větších sídlech hned po převratu, měl nahradit nepopulární a na mnoha místech zdiskreditovanou místní samosprávu a státní správu. Tyto samozvané orgány, které hodlaly suplovat i funkci okresních hejtmanství, však neměly dlouhého trvání a byly z rozhodnutí vyšších míst ke konci roku 1918 zrušeny s tím, že politická moc v jednotlivých okresech i nadále zůstává v rukou dosavadní správy, tedy hejtmanství (nově okresních správ politických). V Hluku měl tento výbor deset členů a byli mezi nimi František Galda, František Šimčík, František Kočí, Petr Dostál, Martin Červenka ad. První tři jmenovaní byli odsouzeni za výše zmíněnou potyčku s rekvizičním úředníkem.⁷ Kdo má či nemá vést obec i stát v nových časech byla rozumně ponechána na regulérních volbách. Do obecních zastupitelstev se konaly hned v polovině roku 1919, do parlamentu o rok později.

Než k nim došlo, prošel si stát měnovou rozlukou s Rakousko-Uherskem. Jedna z částí Rašínovy měnové reformy spočívala v okolkování peněz a vkladů a ve výměně zlatých a stříbrných rakouských peněz za nové československé. Na každou bankovku, vyjma jednodvoukorunových, byl nalepen kolek ve výši setiny hodnoty bankovky, který musel každý zaplatit. Majiteli byla vrácena jen polovina bankovek, zbytek byl zadržen jako nucená státní půjčka. Okolkováním se mimo jiné zamezilo vyvážení zboží do Vídně či Budapešti a hromadění bezcenných bankovek na československém území. Kolkovací akce, která probíhala v březnových dnech roku 1919, byla v Hluku svěřena místní družstevní Rolnické záložně. Tento svépomocný finanční ústav

5) DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 15.

6) TAMTÉŽ, s. 15–16.

7) TAMTÉŽ.

Obr. 1 a, b. Kolkovaná padesáti- a stokoruna.

působil v Hluku již od roku 1873 a dlouhodobě se těšil přízni místních občanů i přespolních. Záložna nabízela i po válce nejběžnější formu středních a drobnějších půjček a nepoložil ji ani krach Moravskoslezské banky v roce 1923, jehož vinou přišla o 153 000 korun. Svoji poválečnou pasivní bilanci řádným obchodováním postupně převedla do černých čísel, čímž si znovuzískala důvěru klientů.⁸

Lidé si ještě pořádně nestačili přivyknout na kolkovanou měnu a čekaly je volby do obecního zastupitelstva. K prvním poválečným obecním volbám přivedl Hluk Antonín Pospíšek z č. p. 9, který stál

8) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 95–96. Nejvyšších obrátů záložna dosáhla v roce 1930, kdy měla 1 349 členů.

Obr. 2. Hlucké náměstí s radnicí u kostela (zbourána v roce 1946).

Obr. 3. Uprostřed starosta Antonín Pospíšek.

v čele obecního úřadu již od roku 1909. Obecní volby se konaly podle nového volebního řádu. Charakteristické pro něj bylo rovné, přímé, tajné a všeobecné volební právo. Volit tak mohli všichni právoplatní obyvatelé obce, bez ohledu na výši odváděných daní a bez ohledu na pohlaví (ženy dosud neměly volební právo). Výraznou změnou byla také tajná volba. Do té doby se volilo veřejně. Volič musel jméno kandidáta vyslovit přímo před volební komisí, která jeho hlas zaznamenala. Každý zvolený tak věděl, kdo jej volil a kdo ne. Jak trefně poznamenává František Hořínek: „Nyní [tj. podle nového volebního řádu, poznámka autora] bývá mnoho praskotu před volbami, tehdy po volbách.“⁹

Hned první hlucké volby měly zajímavý průběh. V neděli 15. června 1919 se o přízeň voličů ucházely tři strany: agrární, lidová a národně-socialistická, zde nazývaná domkářská, která z voleb nakonec vyšla vítězně. Proti výsledku se však ozval místní doktor Bohumil Fiala. Jeho rekurz byl vyřízen až v listopadu. Teprve tehdy obecní zastupitelstvo přistoupilo k volbě obecní rady a reprezentantů obce.¹⁰ Za starostu byl zvolen kovář Martin Červenka z č. p. 146 z vítězné domkářské strany, jeho 1. náměstkem bednář Cyril Dostál (domkářská) a 2. náměstkem rolník Matouš Soviš (agrární). Proti volbě podal MUDr. Bohumil Fiala další neúspěšný rekurz, a tak si dosavadní představený obce Antonín Pospíšek své starostování prodloužil až do roku 1920.¹¹

Přesluhující zastupitelstvo a rada obce musely již krátce po volbách řešit následky živelné katastrofy, které na určitou dobu odsunuly do pozadí ostatní problémy. V noci z 8. na 9. července 1920 se do Hluku přihnala velká povodeň na potoce Okluky. Strhla dolní i horní mlýnský splav, tři chalupy a šest dalších vážně poškodila. Představenstvo řešilo, jak postiženým pomoci, uvažovalo o vypsání finanční sbírky, či o sepsání žádosti na ministerstvo zásobování o vyjmutí obce z obilních rekvizic. Se zásadním řešením přišla napřesrok, když požádala knížete Lichtenštejna o prodej parcely pod obcí na stavbu nových domků pro obyvatele postižené povodní. Majitel radě vyšel vstříc a ještě téhož roku se započalo s výstavbou domků v oblasti pod Lánem (v dnešní Ostrožské ulici). Stavba povodňových domků na státní úvěr byla za rok dokončena a stavby se přidělily uchazečům. Aby se předešlo dalším povodním, rozhodla se obec potok regulovat. Na první fázi úpravy toku u mostu za Klebetovem (oblast kolem dnešní ulice Rajčovna) z let 1911–1912 navázala o deset později regulace v oblasti Za Zámkem a v Uličce (dnes Boršická ulice). Celkové náklady se vyšplhaly na 350 000 korun. Obec dala k dispozici 58 000 korun (52 500 na

9) TAMTÉŽ, s. 82.

10) Do roku 1919 se starosta označoval jako obecní představený, obecní rada byla obecním představenstvem a obecní zastupitelstvo obecním výborem.

11) FA Hluk, *Farní kronika 1*, s. 89; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 84; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 20–21.

Obr. 4. Potok Okluky za tvrzí, dvacátá až třicátá léta 20. století.

regulaci a 5 500 na stavbu mostu), které si vypůjčila u místní Rolnické záložny, zbytek zajistil erár a moravský zemský výbor. V rámci této regulace byl také v Uličce postaven nový most na místě provizorně opraveného dřevěného mostu, poškozeného povodní. Na tuto stavbu obec získala státní subvenci 45 000 korun, z okresního silničního výboru přispěli dalšími 30 000 korunami. Usnesením obecní rady měla být pro tuto stavbu využita železná konstrukce z mostu ve Veselí nad Moravou. Regulace Okluk tím však nebyla ukončena a čilý stavební ruch bude okolo toku panovat po celé období První republiky.¹²

Jiná pohroma obec postihla v roce 1920, kdy hovězí dobytek onemocněl kulhalkou a slintavkou a 120 kusů muselo být poraženo. V důsledku toho o práci přišel i poslední místní obecní pastýř František Uherka. Obecní pastviny byly postupně pronajímány zájemcům, kteří travnaté plochy povětšinou zorali. Tradiční pastevní oblasti na Dolních i Horních drahách, na Husí hoře, ve Štěpnicích, v Nadlúčích, ve Skladech, Štembérku, u Korábka, Pod búdama a v Průhonu se proměnily ve výnosnější pole. Lidé opouštěli tradiční, avšak přežitý trojhonný systém hospodaření. Rozprodávaly se také pastviny, které byly původně ve společném vlastnictví starousedlíků tzv. singularistů. Prodejem obecního majetku se řešil nejen nedostatek peněz v pokladně, ale také stále hlasitěji projevované stesky lidí, žádajících přidělení půdy pro základní obživu. Půda se však prodávala drazí, jedna měřice pole (asi pětina hektaru) stála 5 000 korun. Pokud si ji

12) SOKA UH, AMH, Protokolární kniha obecní rady a obecního zastupitelstva 1911–1922 (zápisy z 9. července, 6. listopadu a 13. prosince 1919, z 28. února a 22. května 1920, z 22. října 1921 a 9. prosince 1922); FA Hluk, *Farní kronika 1*, s. 89; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 90, 263.

Obr. 5 a, b. Zástavba v Dělnické ulici.

zájemce chtěl pronajmout, musel počítat se 700 korunami za měřici kvalitní půdy.¹³

Rok 1920 byl také rokem, kdy se v Československu konaly premiérové parlamentní volby. Zatímco v rámci republiky zvítězila sociální demokracie, na jižní Moravě i v Hluku samém byla situace odlišná. Zde se po sečtení hlasů, vhozených místními 18. dubna 1920 do volebních urn, potvrdilo výsadní postavení lidové strany (959 hlasů), těsně následované národními socialisty (802). Za těmito dvěma uskupeními se s velkým odstupem umístila sociální demokracie (147) a agrárníci (136). Jiné strany tenkrát v obci nekandidovaly.¹⁴

Z válečné a poválečné mizérie se obec, stejně jako republika, postupně začala vzpamatovávat během dvacátých let 20. století. Rozvrácené hospodářství nabíralo dech, konsolidovala se měna, stejně jako politická scéna a systém rozhodujících institucí. Pro běžného občana však nejdůležitější měřítko představoval jeho sociální status. Jinými slovy: jestli se mu žilo relativně dobře, jestli nemusel každý

13) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 263; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 17–19. Josef Dufka hovoří o 180 kusech poraženého dobytka.

14) Pro srovnání uvádíme pořadí pěti nejúspěšnějších stran v rámci Československa, Moravy, politického okresu Uherské Hradiště a soudního okresu Uherský Ostroh. ČSR: sociální demokraté, lidovci, němečtí sociální demokraté, agrárníci a národní socialisté; Morava: sociální demokraté, lidovci, agrárníci, němečtí sociální demokraté a německá volební pospolitost; UH: lidovci, sociální demokraté, agrárníci, národní demokraté a živnostníci; UD: lidovci, agrárníci, sociální demokraté, národní socialisté a národní demokraté, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4219-06>; cit. dne 18. dubna 2011; BARTOŠ, Josef a kolektiv.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Sv. 8. Ostrava 1982, s. 35.

den myslet na to, jak užít sebe a své nejbližší, jestli mohl rozvíjet své hospodářství. Spokojenější mohl být až ve druhé polovině dvacátých let 20. století, kdy se reálné platy a mzdy dostaly na předválečnou úroveň. Československo tehdy vstoupilo do období hospodářské konjunktury. Vžil se pro ni výraz „zlatá éra republiky“. Nesouvisel jen se ekonomickým vzestupem a překonáním krize, ale též s politickým a sociálním uklidněním a kulturním rozmachem. Klidnější léta se pozitivně odrazila i na životě Hlučanů a jejich rodišti.

Nejdůležitější a bezpochyby také nejdiskutovanější událostí dvacátých let 20. století se v Hluku, stejně jako na celém československém venkově, stala tzv. pozemková reforma, která nebývalým způsobem narušila letité vlastnictví půdy a změnila sociální strukturu v místě. Pozemková reforma, která na území republiky probíhala v letech 1919–1935, představovala největší meziválečnou změnu vlastnických a užívatelských práv k půdě, jednalo se o největší autoritářský zásah do soukromého vlastnictví. Stát se rozhodl omezit velké soukromé pozemkové vlastnictví, zejména půdy náležící šlechtickým velkostatkům, z valné většiny ovládaných německými a maďarskými rody. Státní moc přistoupila již v roce 1919 k záboru celistvého pozemkového majetku nad 250 ha veškeré půdy, respektive 150 ha zemědělské půdy. V záboru se ocitly asi 4 milióny ha půdy, necelých 30 % veškeré půdy v Československu. Stát si osoboval právo tento majetek

Obr. 6. Pohled z kostelní věže do Penkova dvora, stav před rokem 1929.

za náhradu přejímat a přidělovat. Reforma byla reakcí na poválečný hlad po půdě a zvyšující se radikalizaci venkova.

Na Hluku se v záboru ocitl místní dvůr, který náležel k uherskoostrozskému velkostatku. Jeho tehdejším majitelem byl Jan II. z Lichtenštejna a provádění pozemkové reformy na jeho panstvích bylo komplikovanější než v případech jiných vlastníků. Kníže nebyl československým státním občanem, navíc byl hlavou suverénního státu. Lichtenštejnské knížectví Československo právně neuznávalo, mimo jiné i kvůli rozsáhlým majetkům rodu v českých zemích, jejichž parcelace by se uznáním značně ztížila. Provádění pozemkové reformy na lichtenštejnských panstvích se vlekl, finální dohoda byla uzavřena až počátkem třicátých let 20. století.

Oddalované rozdělení lichtenštejnské půdy vedlo na mnoha místech ke konfliktům mezi zástupci velkostatku a netrpělivými zájemci o půdu. K násilné parcelaci došlo například v nedalekých Kunovicích. Hluku se vážnější konflikty vyhnuly.¹⁵ Oceňovací řízení a převzetí všech nemovitostí velkostatku Uherský Ostroh se rozběhlo v roce 1923 převzetím dvou dvorů (Hluku a Kunovic). Následující rok se řešily ty zbývající (Louka, Nivnice, Ostrožské Předměstí, Ostrožská Nová Ves a Tasov).¹⁶

První fázi, do které spadala parcelace dvorů v Hluku, prováděl přidělový komisař Ing. Josef König 1. listopadu 1923. Hlucký dvůr měl celkovou výměru 309,5 ha, ze které pouze 9 ha nebylo zemědělskou půdou. V rámci tzv. drobného přidělu bylo 202 zájemcům přiděleno 172,5 ha půdy (v průměru 0,85 ha na jednoho). Na stavbu domků v trati Lán bylo již dříve rozděleno 15,5 ha mezi 152 uchazečů (průměr 0,1 ha na osobu). Mezi občany bylo rozděleno Ostrožské pole, Husí hora, Široké pole, Paligr, Šefranice, Zabartonič, část Šraňků, Dolní louky a část Babí hory od kapličky. Ze zbývajících půdy se vytvořil tzv. zbytkový statek. Zbytkové statky představovaly samostatné hospodářské jednotky bývalých vrchnostenských dvorů.¹⁷ Jako dobře organizované, vybavené a fungující zemědělské komplexy bývaly zachovávány jako celek. Jejich velikost se zpravidla pohybovala kolem 100 ha. Původně měly sloužit hospodářským školám, případně jako náhrada rolníkům, kteří své usedlosti postoupili k rozdělení, ale v praxi byly nabízeny movitějším zájemcům. Nejčastěji se jejich majiteli stávali dosavadní nájemci, vrchní úředníci na velkostatech a také významní příznivci agrární strany. Ani v Hluku tomu nebylo jinak. O statek měla zájem obec,¹⁸ ale ten nakonec získal agrárník, adjunkt na dvoře v Ostrožské Nové Vsi Egon Penk (1888–1956), který na něm hospodařil

15) K problematice záboru lichtenštejnského vlastnictví více například RAŠTCOVÁ, Blanka: *První pozemková reforma na lichtenštejnském velkostatku Uh. Ostroh*. In: Československá pozemková reforma 1919–1935 a její mezinárodní souvislosti. Uherské Hradiště 1994, s.119–123.

16) Pozemková reforma na velkostatku Uherský Ostroh přinesla tyto výsledky: z celkové výměry půdy 7 279 ha (z toho 2 464,75 ha zemědělské půdy), která se ocitla v záboru, bylo mezi 1 595 drobných nabyvatelů rozděleno 1368,48 ha půdy. Její cena se pohybovala mezi 1 900 a 12 000 korunami. Ve stavebním přidělu bylo mezi 313 uchazečů rozděleno 34,02 ha půdy. Nabyvatelům zbytkových statků připadlo 646 ha, vlastníky bylo ze záboru propuštěno 223,5 ha. V záboru zůstalo 4 958,5 ha převážně lesní půdy. Pozemkovou reformou bylo dotčeno 278 zaměstnanců (13 úředníků, 40 zřízenců, 139 deputátníků a 86 stálých dělníků). 106 zaměstnanců byla přidělena půda, odbytné v celkové výši 634 601 korun dostalo 78 zaměstnanců, penzi obdrželo 12 zaměstnanců (celkem 14 988 korun). Další zaměstnání bylo nabídnuto 82 zaměstnancům. Zámek a cihelna v Uherském Ostrohu a rezervace na Javořině byly vlastníku propuštěny ze záboru, PORTL, Pavel: *První pozemková reforma na velkostatech Uherskohradištska a Uherskobrodsko*. Slovácko 43, 2001, s. 200.

17) O vrchnostenském dvoře a jeho fungování více RYBNÍKÁŘ, František: *Hlucký dvůr*. Hlucké noviny 1/2004, s. 11–13.

18) Obec si v srpnu 1923 podala přihlášku do řízení o přidělení zbytkového statku a vyslala do Prahy vyjednávat o koupi starostu Martina Červenku a Tomáše Mitáčka. Zastupitelstvo odsouhlasilo, že je schopno za něj zaplatit 300 000 korun, odmítlo podepsat přihlášku Egonu Penkovi a dohodnulo se se Stoupalovým hodonínským syndikátem řepařů na jeho případném pronájmu, SOKA UH, AMH, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 5., 11. a 30. srpna a 2., 16. a 19. září 1923).

Obr. 8 a, b. Držitel zbytkového velkostatku v Hluku Egon Penk na traktoru a při vyjížďce s koněm.

19) Jednalo se o stavební parcely 127/1 a 127/2. Plocha horního traktu byla 0,5586 ha a předního traktu 0,469 ha. Splátky za koupi budov předního traktu, kde měla vyrůst měšťanka, obec zčásti řešila výtěžkem z prodeje obecního majetku. Takto například získala 44 200 korun za prodej obecního domu č. p. 47, *SOkA UH, AMH, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930* (usnesení z 2. června 1923 a z 31. prosince 1924). Pamětní kniha hlucké farnosti hovoří o prodejní částce 80 000 korun, *FA Hluk, Farní kronika 1*, s. 93. Část literatury uvádí, že Egon Penk byl hospodářským úředníkem v Hluku již před parcelací dvora.

až do roku 1948. Na splátkách musel svému věřiteli, kterým se stala akciová společnost Viktora Stoupala známá jako Hodonínská cukrovarská skupina, zaplatit milión korun. Již ve své režii začal hospodařit na ploše 119,5 ha, až na 6 ha zemědělské půdy (trati Ohřeblo, část Šraňků, Rovné pole a Babí hora na východní straně katastru). O areál vlastního dvora se musel rozdělit s obcí. Egon Penk zakoupil horní trakt a obec získala přídělem přední trakt a tzv. Kaštanec, za který zaplatila 85 000 korun.¹⁹ V záboru z celé výměry zůstaly pouze 2 ha zemědělské půdy, které užíval lesní správce František Winter a po něm Josef Veselý. Těm bylo umožněno obývat zámeckou budovu. Původní-

Obr. 9 a, b. Statkář Egon Penk s rodinou.

mu majiteli nebylo vráceno nic. Zůstal mu pouze les o výměře asi 482 ha, jehož hlucká část se nazývala Hluboček.²⁰ Cena za 1 ha přidělené půdy se podle kvality pohybovala v rozmezí 1 900–8 000 korun.²¹

Z průběhu pozemkové reformy nejvíce profitovali agrárníci. Pochopili, že po válce přijde velký hlad po půdě a dokázali prosadit svoji vizi. Ovládli rozhodující Státní pozemkový úřad a reformu fakticky řídili. Získaný politický a ekonomický kapitál z nich učinil nejvlivněj-

20) Jednání o parcelaci háje Hluboček se protáhla až do konce třicátých let 20. století. Situaci komplikoval nárok vícero stran na toto území. Ve sporu se ocitly hlavně město Uherské Hradiště a městy Hluk. Uherské Hradiště si prostřednictvím svých zákonných zástupců nárokovalo celé území i s deputátními poli a zámek. Pozemkový úřad nakonec vyšel vstříc argumentaci hluckých občanů a přidělil jim 143 ha lesa, dvouhektarová deputátní pole a zámek. O tom více *SOKA UH, AMH, 1a*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 63–64.

21) K průběhu reformy v Hluku, na ostrožském panství a na Uherskohradištsku více například GÁBA, Antonín: *K průběhu a výsledkům pozemkové reformy v okrese Uherské Hradiště*. In: Československá pozemková reforma 1919–1935 a její mezinárodní souvislosti. Uherské Hradiště 1994, s. 107–112; PORTL, P.: *První pozemková reforma*, s. 197–208; RAŠTICOVÁ, B.: *První pozemková reforma*, s. 121–122; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 92–93; ZLÍNSKÝ, Antonín: *Hlucké vzpomínání*. Hluk 2009, s. 26–35, zejména s. 31–33; *FA Hluk, Farní kronika 1*, s. 93. Všechny práce čerpají statistické údaje z díla VOŽENÍLEK, Jan: *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy*. Praha 1930.

ší prvorepublikovou politickou stranu. O zásadní roli agrární strany při přerozdělování zdejší půdy vypovídá i vzpomínka Josefa Dufky: „Každý, kdo chtěl, podal si žádost a za měsíc dostal šek a musel poslat zálohu. Nevědělo se, kde a co dostane, ani kolik jenom se vědělo, že jedna měrice bude stát 300 až 1200 Kč podle jakosti půdy. Mnozí se toho báli. Říkali, že až se to zaplatí, že to zase lidem seberou. Někteří si ani žádost nepodali, jiní zas vrátili šek a neposlali zálohu a tím od nároku na příděl upustili. Lidé se také obraceli na politické organizace, jejichž byli členy a tyto jim akci vysvětlovaly podle svého. Já jsem byl dosud organizován u Svazu domkářů a komunistů. Zavolali jsme si tedy do Hluku poslance, aby nám vše vysvětlil a poradil, co máme dělat. Dal nám radu, že když už chceme žádat o půdu, bude dobré utvořit družstvo a o příděl požádat kolektivně. Družstvo jsme tedy založili, ale nebylo peněz na proplacení půdy a půjčit nám nikdo nechtěl. Poslance jsme si opět zavolali a po jeho neslané a nemastné řeči jsem se ho zeptal, co to vlastně komunismus je a k čemu směřuje. Po jeho vysvětlení jsem ze strany vystoupil. Nejlépe věc svým členům vysvětlila strana agrární a její členové také dostali nejlepší příděly. Já jsem si příděl nevzal. ... Kdo si však příděl vzal, ten udělal dobře, neboť v příštím roce byla cukrovka za 24 Kč metrů a lidem se to zaplatilo za jeden rok. A všude na přidělených polích byla dobrá úroda, protože to bylo skoro všude na zimu zorané parní oračkou a dobře hnojené. Z velkostatku zůstal zbytkový statek 500 měric. O ten požádala obec. Starosta a radní se snažili, jezdili za různými socialistickými poslanci, ale dostal to dosavadní správce Penk – agrárník. Obec dostala přední polovinu dvora na stavbu školy a Kaštanec. Tam doporučily stavět školu úřady.“²² K půdě bylo možné se za jistých podmínek dostat i po ukončení parcelace: „Přistoupil jsem za člena Republikánské strany a Domoviny. Vzal jsem si jednu akci a stal se tak členem Syndikátu řepářů akcionářů, který založil a vedl Viktor Stoupal. Ten měl 13 cukrovarů a několik statků a továren. Také zdejší zbytkový statek proplatil Syndikát a Penk mu pak peníze splácel. Když byla u nás ještě poptávka po půdě, dal Syndikát svým členům do pachtu Ohřeblo, Zamlýnín, kus Šraňků a Babí horu. Každý zájemce dostal co chtěl a kolik chtěl, ne však za peníze, ale za řepu a to na 12 roků. Vzali jsme si 3 měrice za mlýnem a bylo to za 8 q řepy z měrice ročně.“²³

Ve dvacátých letech 20. století v Hluku ožila stavební činnost, přibrzděná obdobím války. Jak již bylo řečeno, stavělo se v prostoru Lánu, ale řady nových domků přibývaly i jinde. Utvářely se nové čtvrti, které pozvolna měnily původní půdorys obce. Jeho základem byla tzv. návesní silnicovka s dvěma řadami domů Horního a Dolního

22) DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 20–21.

23) TAMTÉŽ, s. 22.

Obr. 10. Zástavba z doby první republiky, dnes ulice Mladá.

konce (podél dnešní Hlavní ulice) s náměstím uprostřed. Tato tradiční jednoduchá struktura zástavby začala košatět již v průběhu druhé poloviny 19. století, ale mimořádný růst počtu domů je typický až pro století následující. Zatímco v roce 1900 v obci stálo 595 domů, při prvním československém sčítání obyvatelstva v roce 1921 jich bylo již 699 a do roku 1930 se tempo růstu ještě zvýšilo. Tehdy měl Hluk 858 domů (část z nich však byla opuštěná). S postupným zastavováním katastru příliš nekořespondovaly demografické nárůsty. Oficiální údaje dokonce hovoří o snížení počtu obyvatel (v roce 1921 zde žilo 3 530 obyvatel, o devět let později jen 3 306).²⁴ Vysvětlením může být, že část obyvatel trvale či sezónně migrovala za prací. Jelikož Hluk byl ryze zemědělským sídlem bez jakéhokoliv průmyslu, museli si někteří hledat obživu jinde. Nejčastěji odjížděli za prací do Zlína (v roce 1932 u Bati pracovalo 500 Hlučanů), část se rozhodla již dříve hledat štěstí v zámoří (zejména v New Yorku, Chicagu a Texasu). Československé statistiky potvrdily, že z národnostního a náboženského hlediska Hluk představuje naprosto homogenní obci tvořenou Čechy katolického vyznání.²⁵

Obec v jejím rozvoji nepochybně poškodilo, když v první polovině dvacátých let 20. století definitivně ztratila možnost napojit se na železniční síť. V té době se rozhodovalo o stavbě klíčových železničních tratí, které by propojily dosud až na výjimky oddělené české země a Slo-

24) K vývoji počtu obyvatel a domů *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970*. Sv. I/2. Praha 1978, s. 766–767.

25) BARTOŠ, J. a kol.. *Historický místopis Moravy a Slezska 8*, s. 97–98; ZEMEK, Metoděj: *Místopis jednotlivých obcí. Hluk*. In: Vladimír Nekuda a kolektiv: *Uherskohradištsko, Brno–Uherské Hradiště 1992*, s. 500. K vývoji zástavby více KUČA, Karel: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 2. díl. Praha 1997, s. 93.

Obr. 11. Poslední došková chalupa v Hluku, dům Jakuba Bacha, dnes restaurace U plynařů.

vensko (rakouská a uherská síť se vyvíjela nezávisle na sobě). Zamýšlelo se propojení tratí podél řek Moravy a Váhu. Jedním z řešení byla spojnice mezi Uherským Brodem a Novým Mestom nad Váhom. Uvažovaná varianta by protнула Nivnici, Dolní Němčí, Hluk a Blatnici a pokračovala by dále směrem na Myjavu. Hluk o připojení projevil zájem, dokonce v této věci do Prahy odjela deputace, ale úsilí, které vyvinulo nedaleké Veselí nad Moravou, bylo úspěšnější. Hovořila pro něj navíc i zeměpisná poloha a nižší náklady na vybudování tratě. Hlučanům nezbylo než se dopravovat do stávajících, zhruba stejně vzdálených železničních stanic v Kunovicích, Uherském Ostrohu a Uherském Brodě.²⁶

Na tuto skutečnost zareagovali někteří místní a vyřídili si koncesi na provozování autobusové dopravy. Zatímco před válkou se muselo do blízkých center za prací, za obchodem či na návštěvu jít pěšky nebo využít povoz, moderní doba poskytovala více možností. V Hluku absenci železničního spojení vyřešili dopravou autobusy. Prv-

26) SOKA UH, AMH, Protokolární kniha obecní rady a obecního zastupitelstva 1911–1922 (usnesení z 2. srpna 1920), protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 11. srpna 1923).

ní spojení s okolím zajišťovali od roku 1925 podnikatelé z Přerova, ale pro nespolehlivost vozu byli záhy nahrazeni místními. Od léta 1926 provozoval pravidelnou autobusovou přepravu mezi Hlukem a Uherským Hradištěm bývalý starosta Antonín Pospíšek z č. p. 9. Za osobu a zpáteční cestu si účtoval 9 korun, později o korunu méně. Denně vyjížděl od pošty v 6:45, zastavoval u Nemravova hostince, v Kunovicích a končil u uherskohradištské pošty (vyjma osob přepravoval také poštovní zásilky). Odsud se v 11:15 vracel do Hluku. V sobotu odpoledne jezdil do Kunovic pro dělníky, vracející se z práce ve Zlíně, Bratislavě nebo Ostravě, a v neděli večer je odvážel zpět na vlak. Pospíškův druhý autobus jezdil nepravidelně ve čtvrtek ráno do Uherského Brodu a v pátek do Uherského Ostrohu. Hromadnou dopravu využívali i lidé z Dolního Němčí. V roce 1928 byla obdobná doprava povolena hluckým občanům Vavřinci Kočímu a Františku Pospíškovi (o rok později k nim přibyl ještě Jan Zlomek z Boršic). Stanoviště svých vozů měli před domem č. p. 2 (hostinec) a 152, respektive č. p. 153 a zajišťovali za 4 koruny dopravu směrem na Uherský Ostroh. Téhož roku začal cestující do Uherského Brodu vozit Jan Mach. Zastávku měl u domu č. p. 542. Houstnoucí doprava si vyžádala stavbu benzínové stanice. První vyrostla v roce 1927 na náměstí před domem č. p. 149 a byla pronajata na šest let za ročních 150 korun, druhá pak o dva roky později a její roční pronájem přinášel do obecní kasy 1 000 korun po dobu 10 let. Ve třicátých letech 20. století již měl Hluk spojení s Uherským Hradištěm třikrát denně tam i zpět, jedenkrát denně bylo možné se dostat do Uherského Brodu, v pátek jezdíval autobus na trhy do Uherského Ostrohu a narůstající počet zaměstnanců Baťových továren si vynutil každodenní spojení se Zlínem.²⁷

V roce 1920 obyvatelé zatoužili po další z moderních vymožeností, po telefonu. Obec jim vyhověla a zrealizovala napojení na telefonní síť. Celkové náklady na vedení směrem od Kunovic se vyšplhaly na 30 000 korun. Z valné většiny je proplatil stát (23 000), o zbytek se postarala obec, respektive místní zájemci, především z řad živnostníků. Ve druhé polovině třicátých let 20. století již byla v Hluku desítka samostatných telefonních stanic, sama obec si telefon do kanceláře zavedla v únoru 1938. Telefon tak doplnil telegraf, který byl od roku 1912 k dispozici na poště. Tu čekala v republikánské éře také řada změn. Poštämistrovský úřad, od roku 1914 vedený Ferdinandem Vlácillem, bývalým poštovním adjunktem v Olomouci, se v roce 1920 přestěhoval z domu č. p. 164 do domu Jana Šimčíka. Za nějaký čas přesídlil do zrekonstruovaných prostor obecního hostince. Pošta se

Obr. 12. Benzinová stanice před domem č. p. 149, stav ve čtyřicátých letech 20. století.

27) SOkA UH, AMH, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (zápisy z jednání ze 3. dubna 1926, 25. září 1927, 21. dubna, 12. května a 20. prosince 1928, 4. května, 4. srpna a 31. srpna 1929); Pamětní kniha městyse Hluku, s. 119, 140; JANCÁŘ, Josef: *Hluk – nejmladší město Slovácka*. Hluk 1970, s. 110; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 100–101.

Obr. 13. Starosta Jan Prajza s rodinou před svým domem.

od roku 1915 dovážela denně dvakrát a její převoz mezi dráhou (stanice Uherské Hradiště) a Hlukem poštovní za měsíční odměnu pronajímal. Pošta zaměstnávala vedle pracovníků za přepážkou také listonoše. Jako stabilní zaměstnání jej ocenili zejména ti, které poštovní erár vyplácel v krušných dobách hospodářské krize.²⁸

Úspěšné vyřízení jmenovaných služeb bylo dílem nového představenstva obce. Do vedení ho vyslaly výsledky voleb do obecních zastupitelstev, které se konaly na podzim roku 1923. Nejvíce křesel v hluckém třicetiletém zastupitelstvu získaly vítězné agrární a lidová strana a devítiletá obecní rada následně ze svého středu vybrala vládnoucí trojici: starostu Jana Prajzu z č. p. 195 a jeho 1. náměstka Jana Mitáčka z č. p. 858 a 2. náměstka Josefa Nepraže z č. p. 641.²⁹

Všechna hlucká prvorepubliková představenstva se musela vypořádat s faktem, že jim obecní rozpočet neumožňoval učinit zásadní investice. Obec si na realizaci náročnějších projektů musela vypůjčovat u jednotlivých bankovních domů, nejčastěji od zdejší Rolnické záložny. Povinné splátky pak ještě více zatěžovaly obecní rozpočty, které se tak trvale ocitaly v červených číslech. Potvrzuje to i finanční plán, který mělo k dispozici Prajzovo představenstvo v posledním roce svého působení, tedy v roce 1927.³⁰

Výdaje obce: na platy obecních představitelů a zaměstnanců a příspěvky institucím a do fondů: starosta 1 000 korun ročně, tajemník 1 000, pokladník 500, listonoš 25, dva obecní strážníci každý 1 800

28) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 104–106; *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 70; Protokolární kniha obecní rady a obecního zastupitelstva 1911–1922 (zápis z 27. července 1919 a 25. dubna 1920).

29) *SOKA UH, AMH*, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (září 1923); HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 84.

30) *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 122–123.

Obr. 14. Průvod před Borýskovou cukrárnou vedle budovy nové školy, dnes autobusová zastávka.

a příspěvek na oděv 250, čtyři ponocní dohromady 4 380, hasičům obec proplácela roční příspěvek 1 500, zvoníkovi 120, porodním asistentkám 300, pohodnému 150, polním hlídačům platila dohromady 3 650 a obecnímu pokladníkovi 300. Na chudinský fond, zřízený v roce 1924,³¹ ukládala 25 000 korun, školní rozpočet činil 36 677 korun. Na platy učitelům přispívala ročně 3 967 korunami, paušál školního platu činil 2 138 korun, obecní knihovně dala k dispozici 1 764 korun. Mimo to uložila na fond pro stavbu školy 50 000 korun.

Příjmy obce: pronájem obecních pozemků 57 800 korun, za trávu z obecních luk 25 000, za ovoce ze stromů v Kaštanci 1 000, úroky z cenných papírů 3 715, dávka z piva 4 000 (činily desítky halířů denně od každého z prodávajících), dávka ze zábav 1 500, dávka z přírůstku ceny nemovitostí 15 000, daň domovní 1 822, podíl na dani z obratu 2 581, z výročních trhů 2 000,³² poplatky z hrobů 100.

Obec počítala se ziskem 134 588 korun při výdajích 202 253 korun. Hospodařila tedy s pasivní bilancí 67 665 korun. Schodek měli vyrovnat přírážky k domovní dani činžovní ve výši 172 % a k ostatním přímým daním (vyjma osobní daně z příjmu) ve výši 400 %. Hned příští rok vylepšil stav pokladny pronájem obecní honitby. Hlucká honitba měla rozlohu bezmála 2 170 ha, a když ji obec v roce 1928 pronajala na pět let, získala za ni od hluckého obchodníka Jana Tesaříka (z č. p. 6) 12 300 korun.³³ Finanční schodek každoročně způsobovaly zejména nároky chudinského fondu a místních škol. Školský rozpočet

31) *SOka UH, AMH*, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 19. července 1924). Do fondu bylo tehdy uloženo prvních 100 korun.

32) V obci se konaly trhy čtyřikrát do roka. Proti jejich častějšímu konání (6x ročně) se stavělo město Uherské Hradiště, které se nechtělo připravit o část zisků z vlastních trhů. Do února 1934 se v Hluku obchodovalo pouze s hovězím dobytkem, poté již s veškerým, *HOŘÍNEK, F.: Slovácké městečko Hluk*, s. 74.

33) *SOka UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 132. Jan Tesařík obchod otevřel na místě, kde dříve působil Potravní spolek. Ten v roce 1921 zanikl. Tesařík za koupi domu zaplatil 64 000 korun, *DUFKA, J.: Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 17.

v pozdějších letech vylepšoval výběr peněz od přespolečných žáků, kteří museli platit za docházku v měšťanské škole.

Když jsme hovořili o výdajích a příjmech obecního rozpočtu, přiřadíme ke zmíněným cifrám také osoby a subjekty, které se za nimi skrývají. Představme si strukturu hluckého obyvatelstva v polovině dvacátých let 20. století a uvedme, jaké instituce, školy či obchody v té době fungovaly. Podrobný přehled přináší Chytilův místopis.³⁴ Začneme výčtem samostatných povolání. Z větších rolníků jsou zmínováni: Jan Blaha, Jiří Bobek, Matěj Dohnal, Jan Dufka, František Habarta, Matěj Hrdina, Tomáš Krpal, Antonín Machala, Antonín Mitáček, Matěj Mitáček, Tomáš Mitáček, Jan Neumann, Fabian Pištěk, Matěj Pištěk, Antonín Pospíšek, František Pospíšek, Jan Prajza, Jan Rybníkář, Tomáš Sadílek, Antonín Svadbík, František Šimčík (č. p. 20), František Šimčík (č. p. 34), Jan Špaňhel, Marie Špaňhelová, Antonín Štefaník, František Štefaník, Vavřinec Štefaník, Josef Tichopádek, Marie Tesaříková, František Turčín, Jan Vlk a František Vodárek. Dále se v obci nacházeli: bednář Cyril Dostál, hodinář Karel Špacier, klempíři Matěj Hladník a Jiří Štefaník, koláři Jan Míšek a František Polehla, kováři Martin Červenka, Antonín Kremr, Antonín Procházka a Martin Soviš, krejčí Karel Burián, Václav Janůšek, František Juránek, Matouš Mitáček a František Vaněk, mlynáři Hubert Jaša a Leopold Žandovský, obuvníci³⁵ Jan Dufka, Matouš Dufka, František Hanáček, Vavřinec Janků, Metoděj Kremr, Jan Křapek, František Libosvár, Matouš Mička, František Mitáček, Jan Mitáček, Jan Mitáček, Matěj Paška, Josef Pištěk, Martin Soška, František Šimčík, Jan Šimčík a Tomáš Šimčík, rezníci Jan Šimčík, Karel Weiner a Jan Žajdlík, sedláři František Janůšek, František Klauda, František Konečný a Jan Šimčík, zprostředkovatel dobytka Matouš Hrubý, stolaři Alois Burián, Jan Hruban, Jan Mořický a Josef Velčovský, studnař Antonín Hanus a zámečníci Jan Kožík a Josef Šimčík. Někteří hlučtí občané se věnovali obchodu: s dobytkem Tomáš Dufka, s koňmi František Silnica a Karel Silnica, s kůží František Konečný, s potravinami Jan Pospíšek, se smíšeným zbožím František Hromek, Kateřina Konečná, Marie Kožíková, Cyril Křivák, Jan Svadbík³⁶ a Josef Šumpolec, hokynářem byl Martin Vlk, kramářem Josef Uhlíř, ten nabízel i prodej nových obleků, krupařkou byla Anna Krpalová. Ze služeb dostupných v obci můžeme zmínit poštovní a telegrafní úřad (vrchní poštmistrem byl Ferdinand Vlácil a listonoši Cyril Libosvár a František Kopřiva), četnickou stanicí s vrchním strážmistrem Františkem Dudkem a strážmistry Václavem Divokým, Františkem Sítkem a Vojtěchem Krátkým, dlouholetým

34) CHYTIL, Alois: *Chytilův úplný adresář republiky československé*. Sv. 1. Morava a Slezsko. Část 1. Morava. Praha 1924, s. 896.

35) K výrobě bot a obuvnictví v Hluku ZLÍNSKÝ, A.: *Hlucké vzpomínání*, s. 38–44.

36) Jan Svadbík svou živnost opustil na jaře 1925. Na podzim téhož roku dům č. p. 321 (dnes bistro Štěpánka na náměstí) koupil v dražbě za 8 100 korun Antonín Vaškovic z č. p. 37, DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 23.

Obr. 15 a, b, c. Pohledy na tři z hluckých živností – obchod Antonína Vaškovic (nahore, budova v pozadí průvodu), hostinec u Svadbíků a drogérii Jiřího Hornáka.

místním lékařem byl MUDr. Bohumil Fiala a porodními asistentkami Františka Konečná, Antonie Bartoňová, Marie Stránská a Anna Šimčíková. V obci působilo živnostenské společenstvo, Rolnická záložna a konzumní družstvo „Bratrství“, ze spolků a politických organizací pak Sokol, Orel, Sbor dobrovolných hasičů, čtenářský spolek, místní odbočka dobytkové pojišťovny v Brně, Vzájemná pojišťovna hovězího dobytka a Lidová jednota. Aktivními politickými stranami byly Domočina, sociální demokracie, komunisté a lidovci. V obci bylo také kino, které od roku 1922 provozoval Sokol (v roce 1936 bylo ozvučeno).

Místní i přespolní děti navštěvovaly obecnou chlapeckou školu, která měla tehdy 5. tříd (správce: Jakub Krejčí, učitelé: Oldřich Šulc, Rudolf Zinsmeister, Vojtěch Slaví, Jan Pospíchal, Marie Lisá), obecnou dívčí se stejným počtem tříd (správkyně: Ludmila Fabiánová, učitelky: Augusta Sehnalová, Marie Fišerová, Marie Hrdličková, Marie Funková, Alois Jurečka, Anna Pokorná, Anežka Hudcová, školnice: Božena Střelcová), živnostenskou školu pokračovací (správce Jakub Krejčí) a trojtřídní občanskou školu smíšenou (ředitel: František Hořínek, učitelé: Leopold Ginter, Jindřich Hudec, Josefa Jílíková, Anna Pokorná a školnice: Božena Střelcová).

V majetku obce se nacházel hostinec, chudobinec a obecní kancelář. Obec disponovala 15,6753 ha polí, 6,6955 ha luk, 39,20 ha zahrad a 186,3462 ha pastvin.

Jak z přehledu vyplývá, v Hluku se obyvatelé zabývali převážně zemědělstvím. Od počátku 20. století již většina z nich využívala železné pluhy a brány, přecházela od ručního setí k secím strojům, v obci se objevily první benzinové mlátičky obilí. Průkopníky v modernizaci strojového parku se pochopitelně staly panský dvůr a farní hospodářství. Pěstuje se zde zejména obilí (v pořadí jarní ječmen, ozimná pšenice, ozimné žito a oves), brambory (zejména pozdní), dále luštěniny a píce, pole s cukrovou i krmnou řepou začala během první poloviny 20. století kvůli nízké výnosnosti mizet. Z ovocných stromů se daří švestkám, jabloním, hrušním, durancím a ořechům. Durancie a trnky jsou populární díky pálení slivovice.³⁷ Kdysi tradiční ovocnářství postupem času upadalo, obecní školka, ve které se pěstovaly nové stromky, počátkem 19. století zanikla a místní si pro mladé stromky jezdili do školek v okolí. Citelnou ránu místní ovocnářství dostalo v roce 1928, kdy v zimě pomrzla většina mladých stromků. Na lepší časy se začalo blýskat po roce 1933, kdy byl obnoven ovocnářský spolek pod vedením Jakuba Dufky z č. p. 178. Zprostředkovával nákup levných stromků a prostředků pro jejich údržbu a založil vlastní školku na obecním pozemku v Kaštanci. Lidé také znovu objevili kouzlo vinohradů. Vinařství zde upadalo od sedmdesátých let 19. století, kdy se začala pěstovat cukrová řepa pro cukrovary v Bzenci, Uherském Brodě a Uherském Ostrohu. Svůj podíl na konci tradičního vinařství měla i réвовá plíseň peronospora. Poslední vinohrad zanikl v roce 1909. Na počátku třicátých let 20. století se role obou plodin obrátily a vinná réva vyhnala řepu z hlucké půdy. Ostrožský cukrovar byl zrušen a pěstování cukrovky přestalo být rentabilní (stejně tak zanikla v roce 1931 i váha se skladištěm cukrovky, kterou cukrovar

37) Družstevní pálenice, provozovaná Slovákým hospodářským družstvem, byla zřízena 1920, po roce 1948 byla znárodněna a stala se součástí Fruty. Předtím působila palírna v obci v letech 1894–1910 nedaleko mostu za Klebetovem. Na místě zrušené palírny se začalo nově postaveným domkům říkat „v palírně“, HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 102.

bratří Mayů zřídil na svých pozemcích v údolí mezi ostrožskou cestou a Antonínskou ulicí pod Husí horou, a podobně se vedlo i váze syndikátního cukrovaru z Bzence-Písku na obecním pozemku v Dolních drahách).³⁸ Vinohrady na Staré hoře, Vinné hoře a na Babí hoře se začaly od roku 1933 (díky činnosti právě založené Vinařské besídky) pozvolna osazovat odrůdami portugalského modrého, sylvánského zeleného, ryzlinku, muškátu, zeleného muškátu a malingru.³⁹

Počátkem třicátých let 20. století v obci hospodařilo 870 různých velikých zemědělských subjektů a vedle toho ještě 95 živnostenských, 38 obchodních a 2 zahradnické podniky. Převažovaly zde usedlosti o výměře 1–2 ha a 2–5 ha. Podobně tomu bylo na celém Uherskoostrožsku. Z hospodářských zvířat se v obci nacházelo: 258 koní, 1272 kusů hovězího a 12 kusů skopového dobytka, 319 koz, 1229 vepřů, 9036 slepic, 2055 hus, 390 kačen a 51 krocanů.⁴⁰

velikost zemědělské usedlosti	počet
do 10 arů	3
do 50 arů	78
do 1 ha	126
do 2 ha	276
do 5 ha	287
do 10 ha	68
do 20 ha	30
100–200 ha	1
do 500 ha	1

S výjimkou bývalého vrchnostenského dvora, nyní vlastněného statkářem Penkem, se v obci nacházel již jen jeden větší podnik, který nabízel místním stabilnější zaměstnání. Jednalo se o cihelnu v prostoru obecního žlebu nad hřbitovem. Pozemek v roce 1892 získali do pachtu místní občané Josef Hrdina, Jan Svadbík a Vilém Pipal, kterého později nahradil Antonín Hanus. Areál cihelny vyrostl během jednoho roku. Na počátku první světové války však byly práce zastaveny. Na zániku cihelny se rovným dílem podělil přetrvávající problém s nedostatkem vody a silná konkurence v podobě závodu v Kunovicích. Teprve v roce 1927 koupil od Antonína Hanuse za 60 000 korun nefunkční cihelnu Matěj Pištěk z č. p. 103. Podnik vedl jeho syn Jan. Využil starý strojový park, který následující rok doplnil novými zařízeními, kruhovou pecí na 50 000 cihel, a nechal za 30 000 korun postavit

Obr. 16. Pohled do dvora hluckého hospodářství s jeho vybavením.

38) O tom, že práce na vahách v době podzimních řepných kampaní byla dobře placená (i 30 korun denně) a byl o ní zájem, hovoří DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 24 a 25.

39) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 14, 17–19, 88–89, 104; JANČÁŘ, J.: *Hluk*, s. 109–110.

40) ŠTARHA, I. – ZEMEK, M.j.: *Uherskohradištsko*, s. 286–287. Zde přehledné tabulky s počty zemědělských subjektů a obhospodařovanou výměrou v rámci okresu Uherské Hradiště, *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 148–152 (na s. 148–150 je uveden rozpis celkové výměry obce a vlastnictví pozemků).

Obr. 17 a, b. Žně na Penkově statku
v roce 1928 a polní technika.

Obř. 18. Průčelí hlucké cukrárny u Čizků, čtyřicátá léta 20. století.

30 metrů vysoký komín. Novou hluckou dominantu postavila firma Ehrhardt a Ehemann z Teplic–Šenova. Zpočátku vlastník zaměstnával asi 25 dělníků. Jednou z prvních objednávek byla zásilka 450 000 kusů cihel na stavbu měšťanky (viz dále). Přílišné zadlužení však investora donutilo cihelnu již v roce 1931 prodat. Novým majitelem se stal Antonín Svadbík z č. p. 109, později přijal za společníka J. Míška. Po nich vedení cihelny převzal Svadbíkův zeť Jan Štěrba. S přestávkami se v cihelně pracovalo až do počátku šedesátých let 20. století, kdy byla zrušena (definitivně pak v roce 1977).⁴¹

Více než polovinu zdejší zaměstnanecké struktury tvořilo rolnictvo. Podle údajů z počátku třicátých let 20. století zde byla 3 % větších rolníků, 27 % menších rolníků a 26 % domkářů. Zbytek tvořilo 14 % dělníků, 15 % řemeslníků, 3 % obchodníků, 1 % zřízenců, 1 % gážístů a 10 % dělníků bez stálého zaměstnání. Mezi těmi, jejichž hlavním zdrojem obživy nebylo pole, bychom našli lékaře,⁴² zvěrolékaře,⁴³ zmíněného velkostatkáře Egona Penka, dvacet učitelů, drogistu (Antonín Pavlatka z Velké nad Veličkou), tři majitele autobusové dopravy, dva majitele automobilů, rovněž zmíněného majitele kruhové cihelny, šest hostinských, šest kovářů, majitele mlékárny,⁴⁴ dva mlynáře,⁴⁵ patnáct obchodníků s koloniálním zbožím, šest krupařů, vetešníka, pět pekařů, pět řezníků, knihaře, papírníka, cukráře, tři holiče, čtyři sedláře, dva malíře, natěrače, šest stolařů, šest krejčích, dva kloboučníky, koláře, čtyři zámečníky, klempíře, pumpaře, tři zelináře a zahradníky, dva kapelníky, tři majitele trafik, osm obchodníků s vejci a drůbeží, pohodného, pět obchodníků s koňmi a sedm obchodníků

41) K cihelně a jejím osudům více ZLÍNSKÝ, A.: *Hlucké vzpomínání*, s. 17–23. Informace přináší rovněž: ŠOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 135–136; JANCÁŘ, J.: *Hluk*, s. 124–125; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 103.

42) Místními lékaři postupně byli: od roku 1892 až do své smrti v roce 1925 Bohumil Fiala, poté dr. Bienenstock (1925–1928), dr. Tichý (1927–1928) a od 1928 Josef Motyčka. Přítomnost lékaře v obcích nebyla zdaleka samozřejmá. Ještě v roce 1939 bylo v celém zdravotním obvodu Uherského Hradiště jen 14 lékařů, a to včetně uherskohradištské nemocnice, ŠTARHA, I. – ZEMEK, M.J.: *Uherskohradištsko*, s. 290–291.

43) Prvním zvěrolékařem se stal Vilém Brázdil (1923–1931), od roku 1932 jej nahradil Josef Mikulec a následně Vojtěch Krajsa. V celém zdravotním obvodu Uherského Hradiště byli v roce 1939 pouze čtyři zvěrolékaři nemocnice, ŠTARHA, I. – ZEMEK, M.J.: *Uherskohradištsko*, s. 290–291.

44) Soukromou mlékárnu otevřel v Uliči v roce 1923 Antonín Pospíšek z č. p. 229 jako konkurenci družstevní mlékárny za zámkem na konci zahrady domu č. p. 167, která pod vedením mlékařského družstva fungovala v letech 1908–1941, HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 104.

45) Dolní mlýn (Žandovského) zastavil práci v roce 1942 a po roce 1948 zanikl i horní mlýn (Jašův).

Obr. 19. Nadkostelí v roce 1936, zcela vpravo Dufkova kovárna.

Obr. 20. Budova staré školy.

s dobyt看. Do obce přináleželo také sedmnáct cikánů a dvanáct kostelních žebráků, ti nejchudší bydleli v obecním chudobinci.⁴⁶

Soužití s početnou romskou komunitou vnímali tehdejší občané jako velmi problematické. Obecní úřad neustále řešil stížnosti obyvatel na chování těchto rodin. To, že si místní s Romy nevěděli rady a že vzájemné soužití bylo velmi komplikované, nejlépe dokumentuje neustálé stěhování komunity. Romům byl určen prostor v tzv. Rozpadlinách, odkud se přemístili nakrátko do Uličky, poté do jámy pod Husí horou. Od roku 1889 tábořily rodiny Danielů v Hradištské ulici. Když jim v roce 1931 jejich domky místní pobořili, byly vykázány do bývalého dvora u hasičského skladiště v samém středu obce. Toto rozhodnutí narazilo na silný odpor místních, ale uvažovaná stěhování na periferii se setkávala s negativními reakcemi od těch, kteří by se ocitli blízko cikánského tábora. Selhalo tak jejich stěhování do prostoru Rybníčků, odsouhlasené v září 1934 obecním zastupitelstvem. Bez komplikací se neobešlo ani jejich definitivní přestěhování na Šefranici v roce 1939, kde jim byl na obecní útraty postaven příbytek. Rozestavěnou budovu kdosi zničil, tahanice nastaly kolem vlastního stěhování i kopání studny.⁴⁷

Stabilní součástí hlucké komunity byl od roku 1893 také četník. Žádost obecního zastupitelstva na zřízení místní četnické stanice se opírala o zřejmé bezpečnostní důvody, k povinnostem četníků však patřila také evidence všeho dobytka. Zprvu se hluckými ulicemi a okolím pohybovali dva muži v typických uniformách, v československé éře se jejich počet zdvojnásobil. Vedle četníků se o bezpečnost starali také obecní strážníci. Po neoblíbeném četníku Jančíkovi převzali stanici postupně od roku 1918 velitelé Rudolf Blahák, Kvasnička, Adolf Lexmanl, František Hrdlička, František Dudek, Václav Plšek, Jan Hošek, Jan Široký a Jan Chovanec. Posledním prvorepublikovým velitelem místní stanice byl Václav Sváda. Sídlo četnické stanice se často měnilo, místnosti byly pronajímány v soukromých domech, až se konečně podařilo stanici umístit v budově bývalé staré školy č. p. 230.⁴⁸

Až na výjimku, jakou byli státní zaměstnanci, statkáři a úspěšní živnostenská podnikatelé, byl sociální status tehdejších obyvatel Hluku poměrně nízký. Sociální poměry úzce souvisely s vlastnictvím pole a početností rodiny. Čím větší pole a méně rodinných příslušníků, tím byl sociální status rodiny vyšší. Neustálé štěpení polí společenskému postavení nesvědčilo. K vylepšení nepomohla ani parcelace půdy mezi zájemce v rámci pozemkové reformy. Chyběl zásadní sociálně-

46) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 73–74.

47) TAMTÉŽ, s. 108–109; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 44–45; *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 110, 159–160.

48) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 88, 107–108.

Obr. 21 a, b. Dívčí třídy v Hluku, ročníky 1911 a 1914/1915.

-ekonomický stimul v podobě velkého průmyslového závodu, rozvoj také omezovala poloha mimo železniční trasy. Ředitel měšťanky a kronikář obce František Hořínek nízký sociální status obyvatelstva demonstroval na poměrech, v jakých žili žáci místních škol. Uvádí, že z 589 žáků bydlelo v bytě pouze s kuchyní 75, v bytě s jedním pokojem 443, se dvěma pokoji 60, se třemi pokoji 9 a s více 2. V posteli spalo samo 106 žáků, po dvou 421, po třech 57, po čtyřech 5. Celkem

Obr. 22 a, b. Pohled na budovu nové školy v roce 1929, krátce před dostavěním, a po jejím zprovoznění, čtyřicátá léta 20. století.

163 žáků chodilo velmi dobře oblékáno, 364 uspokojivě a 62 nuzně. Pouze jeden pár bot mělo 249 dětí, dva páry 207, tři páry 93, čtyři páry 40. Denně 2x jedlo čtrnáct z nich, 3x 273, 4x 153 a 5x 149. Se sociálním statutem souvisely i zdravotní a hygienické návyky. Ty byly ještě během První republiky na velmi nízké úrovni. Postaráno bylo především o nejmenší děti ve formě bezplatné mateřské poradny, školní děti občas absolvovaly lékařskou prohlídku a byly všeobecně pojištěny proti úrazu ve škole. Preventivní opatření proti nemoci byla prakticky nulová. Jen 402 žáků se denně mylo mýdlem, občas 175 a vůbec 12 z nich, kartáček na čištění zubů používalo denně pouze 92 žáků, 427 si zuby nečistilo vůbec.⁴⁹

Poměry, které ředitel měšťanky popsal, odpovídaly stavu, zjištěnému při sčítání obyvatelstva v roce 1930. V tom samém roce se místním žákům dostalo nové budovy, která svými moderními parametry snad přispěla ke zlepšení špatných zdravotních a hygienických návyků. V Hluku stála stará škola, postavená v letech 1831/1832 a rozšiřovaná a přestavovaná v letech 1874, 1892/1893 a 1902. Ta však již značně přesluhovala. Provizorium, které představovala, zdaleka nestačilo vzrůstajícímu počtu žactva. O výstavbě nové budovy se v Hluku hovořilo již před první světovou válkou, ale k realizaci nedošlo. A podobně to vypadalo i po jejím skončení. Smíšená obecní škola měla již 12 tříd, které se tísnily v 11 starých a pro výuku zcela nevhodných místnostech. Situaci zhoršilo ještě otevření první třídy měšťanky 1. prosince 1921. Když se k ní přidaly další třídy, byla obec nucena

49) TAMTÉŽ, s. 76–78.

hledat další místnosti pro výuku. Od 1. září se tak dvě třídy dívčí obecné školy (škola byla rozdělena na dívčí a chlapeckou od listopadu 1919) nastěhovaly do obecního hostince, který již přestal sloužit svému původnímu účelu. Zůstaly tam až do roku 1930, kdy byla otevřena budova nové školy. Cesta k ní tedy trvala velmi dlouho. Postavena byla na náměstí na místě části lichtenštejnského dvoru, přiděleného obci v rámci pozemkové reformy, který dostal přednost před dalšími uvažovanými parcelami (ve Chmelnici naproti hřbitovu či v Kaštanici) i před případnou přístavbou ke stávající staré škole. Okresní úřad v Uherském Hradišti návrh na stavbu školy schválil v listopadu 1928. Práce na stavbě začaly 26. března 1929, kdy se přistoupilo k bourání části dvora (pracovníkům se platilo 14 korun denně).⁵⁰ Stavbu prováděla podle návrhu zednického mistra Františka Peprly uherskohradištská stavební firma Otakara Jedličky, která musela ještě před započítím stavby složit 10 % jistinu. Najmutí zedníci dostávali 15 korun denně platu, dělníci pak o 5 korun méně. Většina doplňkových prací byla svěřena místním řemeslníkům a živnostníkům. Nová dvoupatrová budova se suterénem pro měšťanku byla slavnostně otevřena a vysvěcena na svátek sv. Václava 28. září 1930. Slavnostního otevření

Obr. 23. Bourání části Penkova dvora předcházel stavbě nové školy.

50) Přední část dvoru měla být uzpůsobena pro obecní chudobinec, zbylá část starého dvora byla na 10 let pronajata Matěji Mitáčkoví, který si zde zřídil pekárnu, *SOka UH, AMH*, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 18. ledna a 26. dubna 1930).

Obr. 24. Školská rada ve třicátých letech 20. století. Stojící zprava: školník Plaček, Soška, Jan Nemrava, František Rybníkář, učitel Omelka, učitel Malina, sedící zprava Tomáš Kožík, Antonín Bachan, předseda školské rady a dřívější starosta obce Jan Prajza, učitel JUDr. František Hořínek a Antonín Žufan.

budovy se zúčastnila řada hostů, mezi nimi poslanci Martin Mičura a Josef Vičánek, hlucký občan a donátor baron Popper z Velké Bytče na Slovensku, zemský školní inspektor a místní rodák Eduard Ouředníček, jeho stejnojmenný syn a zemský advokát Eduard Ouředníček, okresní školní inspektor Václav Sehnal a další, pro něž a místní honoraci obecní rada uspořádala hostinu. Stavba školní budovy představovala nejnákladnější podnik organizovaný obcí za celou éru První republiky. Celkové náklady se vyšplhaly na bezmála milion korun (972 452 korun), které pochopitelně obec neměla k dispozici. Částka byla složena ze státní subvence 50 000 korun a úspor obce, které činily asi 400 000 korun (obecní zastupitelstvo počítalo každoročně ve svém rozpočtu s částkou pro tuto stavbu a přispívala i místní školní rada). Zbývající obnos si obec vypůjčila u brněnské Hypoteční banky (400 000 korun) a u místní Rolnické záložny (100 000 korun). Je zřejmé, že takto vysokou částkou se obec zadlužila u zmíněných bankovních domů na desítky let dopředu. Na umořování počítala se zisky z pronájmů hostince, obecních pozemků, z přírážek k daním. V nové škole bylo jedenáct učeben, tři kabinety, sborovna, ředitelna, v suterénu cvičná žakovská kuchyně a byt školníka. Sídlila v ní pětiletá (později sedmiletá) měšťanská škola a čtyři třídy dívčí obecné školy. Ve staré školní budově zůstala jedna třída dívčí a pět tříd chlapecké obecné školy. Učebny byly renovovány a uvolněná část staré školy byla upravena na byty učitelského sboru.

Vedle obecné a měšťanské školy působila v Hluku po určitý čas také živnostenská pokračovací škola. Otevřena byla 1. října 1911 (živnostenská škola byla místním společenstvem živnostníků zřízena již v roce 1888) a připravovali se v ní budoucí řemeslníci (obuvníci, kováři, stolaři, krejčí, koláři a další). Nejvíce žáků, přes sedm desítek, měla koncem 20. let v době stavební konjunktury, kdy vychovávala převážně zedníky a tesaře. Škola byla zrušena v roce 1934 a od 1. září docházeli místní zájemci do živnostenské školy v Uherském Hradišti.⁵¹

Školní rok	Počet žáků		
	Chlapecká obecná	Dívčí obecná	Měšťanka
1921/1922	325	332	80
1930/1931	212	207	162
1936/1937	194	193	255

Stavbu školy, na kterou obec spořila již léta, nakonec realizovalo obecní představenstvo na čele se starostou Františkem Sovišem z č. p. 477. Toho si ze svého středu zvolila obecní rada, která vzešla z voleb ze 4. prosince 1927. Za náměstky mu vybrala Tomáše Mitáčka z č. p. 164 a Jana Dufku z č. p. 647. O volby projevílo zájem 1 814 oprávněných voličů, respektive právě tolik jich odevzdalo platný hlas. Vybírat si mohli z 13 kandidujících uskupení.⁵²

Obr. 25. Starosta František Soviš mezi hluckými hasiči, 1930.

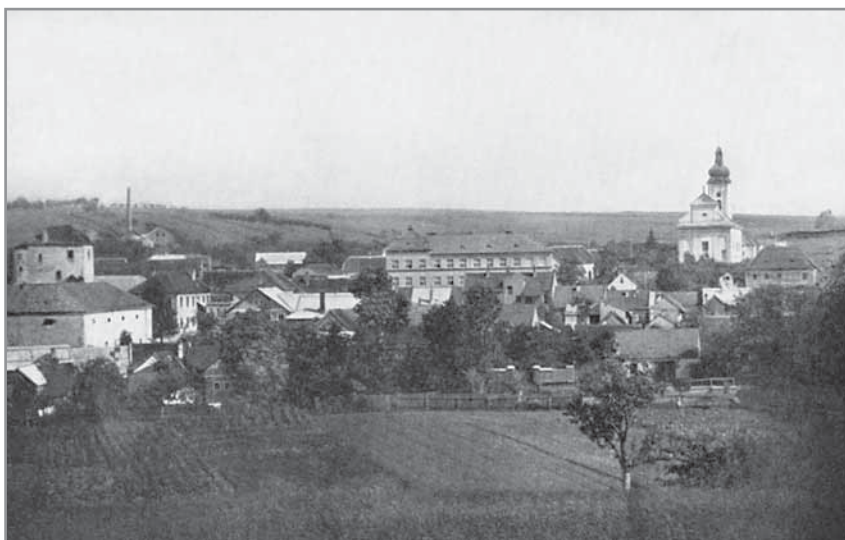
51) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 126–143 (zde i přehled místního učitelského sboru); *FA Hluk, Farní kronika 1*, s. 99–100; *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 128–130, 134–135, 137, 152–157; Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 22. listopadu 1928, z 2. února, 3. března a 13. srpna 1929 a z 5. dubna 1930).

52) *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 126–127; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 84–85.

Název strany	Počet hlasů	Počet mandátů
Strana Jana Prajzy z č. p. 195	298	5
Nepolitické sdružení	119	2
Občanská strana Františka Soviše z č. p. 477	218	4
Občanská nepolitická strana	102	1
Občanská domkařská	124	2
Lidová	304	5
Lidová, živnostníků a domkařů	96	2
Živnostenská středostavovská	68	1
Samostatná hospodářská	80	1
Svaz moravsko-slezských domkářů	60	1
Republikánská (agrární)	94	3
Strana domoviny, domkařů a maloročníků	57	1
Komunistická	194	3

Sovišovo představenstvo ukončilo své působení v roce 1931, kdy se konaly další obecní volby. Volba nového zastupitelstva již byla silně ovlivněna panujícími poměry. Zatímco druhá polovina dvacátých let 20. století se nesla ve všeobecně poklidné atmosféře stability a v poměrné hojnosti, první polovina následující dekády dala celému světu pocítit návrat do hubených válečných a poválečných let. V roce 1929 došlo ke známému krachu na newyorské burze a svět v dalších letech zachvátila těžká hospodářská krize. Československo postihla o něco později, o to déle však odeznívala. První příznaky blížící se pohromy bylo cítit v roce 1930 a teprve na přelomu let 1935/1936 se společnost z krize otřepala. Typickým projevem těchto let byly dlouhé řady nezaměstnaných čekajících ve frontách na práci, žebračky či na přiděl jídla. Zažil je i Hluk.

Stejně jako za války dolehla krize především na ty, kteří byli zaměstnáni v průmyslových podnicích. Továrny omezovaly výrobu, propouštěly dělníky, později zavíraly celé provozy. Nejvíce Hlučanů bylo zaměstnáno u Bati, ten držel výrobu a v omezené míře i nabíral pracovníky až do roku 1932, kdy byl nucen reagovat na již neudržitelnou situaci. Propouštění se pochopitelně dotklo i místních. Počet nezaměstnaných se zvyšoval a v letech 1933/1934 jich v Hluku bylo odhadem kolem 300. Stát se snažil situaci řešit. Již v polovině roku 1930 vyhlásilo ministerstvo sociální péče pro nezaměstnané, kteří nepobírali podporu, „stravovací akci státní“, díky níž každý neza-

Obr. 26. Pohled na střed Hluku z Kaštance, dvacátá až třicátá léta 20. století.

městnaný dostal poukázku na odběr potravin (mouky, chleba, cukru, brambor, tuku apod.). V Hluku byly 10 korunové poukázky vydávány vždy ve středu. Obchodníkům poukázky proplácel okresní úřad prostřednictvím obecního úřadu. V roce 1931 obec obdržela z Uherského Hradiště 4 000 korun jako formu vánočního příspěvku dětem nezaměstnaných. Peníze byly potřebným vydávány ve formě 20 a 30 korunových poukázek. S prohlubující se krizí však tyto jednorázové akce ustávaly. Lidé se stále více zadlužovali a dostávali se do neřešitelných životních situací. Jejich majetek obstavovaly exekuce, které byly v Hluku ve třicátých letech 20. století častým jevem. Do obce přijížděli exekutoři z berního úřadu v Uherském Ostrohu a nechávali si předvolávat jednotlivé dlužníky z řad občanů. Ti se s nimi museli nějak domluvit na formě splácení. Na exekutory vzpomínal Josef Dufka takto: „*Všecko v domě má každý exekutorem zafantované, ale nic z toho se neprodává. Toho, kdo by něco koupil, by lidé snad zabili.*“ Šťastné roky pochopitelně neprožívali ani místní rolníci. Díky samozásobení sice netrpěli hladem, ale velice obtížně se jim sháněly potřebné finance. V době krize totiž citelně klesly ceny zemědělských výrobků i zvířat. Naproti tomu zboží v obchodech (cukr, petrolej, sůl, sirky, kvasnice apod.) si povětšinou své ceny udrželo nebo dokonce zdražovalo. Cena krávy klesla během roku ze 6 000 korun na polovinu, prase ze 600 korun na čtvrtinu ceny, 1 kg másla z 20 korun na 13. Prodejní či výkupní ceny se snižovaly, ale nikdo neměl peníze, aby si zemědělské produkty mohl koupit. Hlučané se tomu snažili če-

Obr. 27. Vjezd do Boršické ulice.

lit prodejem na trzích v Uherském Hradišti, ale ani zde příliš úspěšní nebývali.⁵³

Je celkem pochopitelné, že v takové situaci se lidé stále častěji obraceli pro pomoc na obecní úřad a na stát. Na obci se občanům snažili vyhovět, jak jen to bylo možné, ale finančních prostředků, kterými by mohli vypomoci, se nedostávalo. A tak obec, ač nerada a s podmínkami, vycházela vstříc například svým dlužným nájemcům. Pachtýřům byla v době krize povolována sleva z pronájmu a umožněny odklady splátek. Podobné úlevy dostával i nájemce obecního hostince Akciová společnost pivovarní a sladovnická z Uherského Ostrohu. V obecní pokladně však kvůli tomu nebylo téměř nic. Obec se musela také důrazně ohradit proti krádežím na polích. Usnesla se, že ten, kdo se bude vyskytovat na polích po 21. hodině, bude udán u okresního úřadu a k soudu vydán ten, který se nedostaví k vysvětlení na obecní úřad. Pokuty, které obec udělovala za polní pých, za krádeže ovoce, za škody na obilí, za nepovolenou pastvu na obecních pozemcích apod., šly do chudinského fondu.⁵⁴

Nejúčinnější formu pomoci nezaměstnaným představovaly tzv. nouzové práce. Organizoval je stát, který je také z valné části financoval. Jednalo se o dotace, které od státu dostávaly obce, města i země na to, aby mohly zaměstnat ty nejchudší. Stát potřebné prostředky získával půjčkami od zahraničních i tuzemských bankovních domů, vydával také dluhopisy. Jednou z takových akcí byla i známá Půjčka práce. Ta byla v Národním shromáždění odhlasována na jaře 1933

53) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 71, 166–167; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 32–33.

54) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 186–187.

a k jejímu upisování byli vyzváni všichni občané republiky. Vložené částky se úročily 5 %. Nejvíce upisovatelů bylo z řad státních zaměstnanců. Taktéž Hluk se rozhodl upsat 5 000 korun.⁵⁵ Získané prostředky stát distribuoval. Obce subvence povětšinou využívaly na vyspravení silnic, stavbu domů, elektrifikaci apod. O peníze byl pochopitelně velký zájem a záleželo hodně i na schopnostech, ochotě a kontaktech obecních představených, jak velkou částku pro obec a pro své nezaměstnané se podařilo získat. Nicméně vděku se jim za jejich snahu dostávalo velmi zřídka. Peníze na obec nepřicházely často, a když obec nějaké získala, těžkou situaci nezaměstnaných to zmírnilo pouze na omezenou dobu, neboť nouzové práce byly zdrojem častokrát jediných příjmů tehdejších nezaměstnaných. Místní nezaměstnaní přitom měli přednost přede všemi zájemci o práci, jelikož firmy, které o vypsané projekty soupeřily, musely splnit dvě základní podmínky: co nejnižší náklady a povinnost zaměstnat na práce místní.

V Hluku využili státní dotace na regulaci Okluk, stavbu boršické silnice, na meliorační práce, přestavbu poštovního úřadu a obecního hostince⁵⁶ a na elektrifikaci. Je jistým paradoxem doby, že ač lidem přinesla velkou bídu, pro obec a její rozvoj znamenala velmi příhodné období. Vždyť na nouzových pracích se proinvestovalo více než jeden milión korun. Velkou část dotací spolklo budování silnice směrem na Boršice. Tato komunikace měla doplnit základní silniční síť městečka, kterou tvořil prastarý úsek uherské cesty spojující Uherský Ostroh a Strání, dále silnice do Kunovic (hotová 1910/1911) a cesta do Uherského Brodu přes Vlčnov. Před první světovou válkou proběhly první práce na úpravě cest a silnic v Hluku. Upraveny byly úseky v Psinci (dnes Hřbitovní ulice),⁵⁷ v Kostelní ulici, v Klebetově a v Uličce, která směřovala k Boršicím. Její prodloužení přes kopec se uskutečnilo v roce 1920, další úsek byl zbudován o čtyři roky později.⁵⁸ Do Boršic byla dovedena až v letech 1931–1932. Jednalo se o nejdůležitější a také nejnákladnější silničně stavební podnik v Hluku během První republiky. Dokončení silnice bylo realizováno nákladem 415 000 korun. Ze 40 % se na tom podílely obec a Moravskoslezská země a ze 20 % uherskohradištský okres. Při zahájení stavby v březnu 1931 na ní denně pracovalo 300 lidí a čtyřicet formanů. Práce probíhaly od března do září, denně 9 hodin, za což měli dělníci i dozorcí hodinový plat 1,8 koruny. Formani dostávali denně 60 korun a potah s jedním koněm 40 korun. Za půl roku prací se zde vystřídal přes 2 500 dělníků a dozorců a necelá tisícovka formanů (každý zájemce byl najat několikrát). Úhrnem bylo za výše zmíněné období vyplaceno přes

Obr. 28. V pozadí hlucký poštovní úřad, čtyřicátá léta 20. století.

55) *SOKA UH, AMH*, inv. č. 5, Zápisy obecního zastupitelstva 1930–1936 (usnesení ze 13. května 1933).

56) Obecní hostinec byl rozšířen o nábavbu. Rekonstrukci provedl na podzim roku 1936 stavitel Jedlička a na práce využíval místní živnostníky a řemeslníky. V nábavbě se nacházely místnosti obecního úřadu a pošty, místnost pro obecní strážníky a společně s nimi se sem 2. března 1937 přestěhovala Rolnická záložna. Aby mohla opustit dosavadní nevyhovující prostory mezi farou a novou školou, přispěla na přístavbu 50 000 korunami, *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 44, 49, 52–53; inv. č. 2, Zápisy obecní rady 1933–1941 (usnesení z 12. června 1936).

57) O prvorepublikovém Psinci více například *Psinec a trochu jeho historie*, *Hlucké noviny* 5/2007, s. 17–18.

58) Již úsek, který se budoval v roce 1924, měl být posuzován jako nouzová akce. V plánovaných nákladech se počítalo s prací pro 50 dělníků po dobu 100 dnů. Pracovat se mělo 10 hodin denně při hodinovém výdělků 1,4 koruny a po koruně pro nedospělé dělníky. Náklady se měly splatit během 15 let z obecních přírůstků k daním, *SOKA UH, AMH*, Protokoly obecního zastupitelstva 1922–1930 (usnesení z 8. února, 21. dubna a 27. září 1924).

Obr. 29 a, b, c, d. Hlucké horní vinné sklepy, sklep vpravo nahoře patřival rodině Ouředníčků.

čtvrt miliónu korun, které alespoň zčásti zmírnilы tehdejší bídu. Peníze se vyplácely i pracovníkům v lomech na Kobylí hlavě a na Babí hoře. Podobně se postupovalo i při současně probíhající rekonstrukci cesty v Žabincích (polovina března 1931). Denně na budování cesty pracovalo až 15 dělníků za 15 korun, kteří se střídali, aby se dostalo na velké množství zájemců. Za týden prací se vyplatilo celkem 3 148 korun. V roce 1933 se upravoval úsek silnice od staré školy směrem k hornímu mlýnu na Horním konci (za oběť mu padly čtyři vinné sklepy). Napřímení a snížení vozovky proběhlo v květnu a červnu a během měsíce se na stavbě týdně objevilo mezi 44 až 88 dělníky. Na úpravu okresní silnice na Horním konci navázalo ještě v roce 1934 vyasfaltování silnice na náměstí od fary po drogerii v č. p. 53 a dláždění náměstí.⁵⁹

Ve formě nouzových prací pro nezaměstnané byla řešena i další fáze regulace Okluk u horního mlýna a stavba železobetonového mostu v roce 1932 v celkových nákladech asi 160 000 korun. Její pokračování bylo v říjnu 1933 zadáno ing. Jarošovi z Uherského Hradiště ve výši 318 000 korun, což byla nejnižší částka nabídnutá ve veřejné soutěži. Regulovat se mělo od jezu za domem č. p. 102 na Horním konci až po most v Uličce a pak od domu č. p. 195 až po most v Širokém poli.

Počítalo se s 55 % subvencí ministerstva zemědělství, s 25 % zemské subvence, zbylých 20 % měla dodat obec. Ve stavebních pra-

59) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 158, 164–165, 171, 177; Protokolární kniha obecní rady a obecního zastupitelstva 1911–1922 (usnesení z 26. prosince 1918, z 19. a 22. března 1919 a 25. dubna 1919); Protokoly obecního zastupitelstva 1930–1936 (usnesení z 19. března 1932); HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 97–100; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 34.

cích kolem toku se pokračovalo i v dalších letech, v polovině třicátých let 20. století byl postaven nový most přes Boršický potok a v únoru 1936 vztyčen most v Klebetově přes Okluky na cestě k dolnímu mlýnu. V srpnu 1937 si obec podala žádost, aby mohla nevyčerpané prostředky z Půjčky práce vyčerpat na další regulaci toku Okluky a úpravu mostu v Širokém poli. Radost ze zkroceného toku Okluky, kdy se celkové náklady vyšplhaly na 530 000 korun, vydržela místním jen do listopadu 1938. Tehdy došlo k velké povodni, která značně poničila již zregulované břehy. Ve stejné době, v jaké probíhala regulace Okluk, byl realizován také meliorační projekt ing. Krátkého. Nouzově zaměstnaní postupně odvodnili oblast Kobylí hlavy, Širokého pole, Paligru, Rovného pole, Šraněk a Ostrožského pole. V listopadu 1937 byl vypsan projekt kanalizace obce, který byl v únoru příštího roku svěřen do rukou olomoucké firmy Lejsek a Souček.⁶⁰

Ministerstvo sociálních věcí povolovalo nouzové práce pouze pro určitý počet dělníků, kterým byl garantován příjem. Zájemců o práci však bylo mnohem více. Ministerstvo kupř. v roce 1933 přispělo částkou 40 000 korun a o rok později přispělo na nouzové práce pro padesát dělníků s denním platem 7 korun. Obec si však mohla dovolit spolufinancovat projekty pouze pod podmínkou, že byla schopna splácet úroky a amortizační splátky. Když obecní rada, zadlužená financováním nucených prací a nespokojená s faktem, že dělnictvo se neřídí jejími pokyny, chtěla tyto aktivity zastavit, vyvolala okamžitý hněv. Dne 16. srpna 1934 se před budovou úřadu shromáždil dav, který žádal práci nebo přidělení žebračenek. K uklidnění situace byla povolána četnická asistence, ale naštěstí nedošlo k vážnějšímu incidentu. Žadatelé si dokonce prosadili svou a práce se následující den opět rozběhly. Část z revoltujících byla zaměstnána na asfaltování silnice na náměstí od fary k drogerii, které financoval okresní silniční výbor.⁶¹

Jiným důležitým modernizačním projektem byla postupná elektrifikace Hluku. O té představenstvo obce uvažovalo již v roce 1924. Proběhlo setkání se zástupci brněnských Západomoravských elektráren, kteří byli vyzváni, aby uspořádali jednu veřejnou přednášku pro obyvatelstvo. Zájem o elektrifikaci byl, ale v té době obec byla zatížena velkými dluhy a investovat se muselo zejména do dopravní infrastruktury a do chystané stavby školy – a tak se prozatím protažení sítě z Uherského Ostrohu do Uherského Brodu přes Hluk nerealizovalo. Projekt elektrifikace byl odsunut na neplánovaně dlouhou dobu. O nutnosti napojení Hluku na rozvodnou síť se opět začalo

Obr. 30. Kříž stojící v Rovném Poli.

60) Zápisy obecní rady 1933–1941 usnesení ze 14. října 1933, z 10. února a 19. listopadu 1938); *SOka UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 43, 63, 171, 173, 177; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 33, 37, 41.

61) *SOka UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 171, 187–188; Zápisy z jednání obecní rady 1933–1941 (usnesení ze 4. srpna a 13. srpna 1934); JANČÁŘ, J.: *Hluk*, s. 109.

Obr. 31. Mlynář Hubert Jaša st.,
portrét z roku 1939.

hovořit až na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století, ale teprve v únoru 1932 se představenstvo usneslo, že při splnění určitých podmínek se zaváděním elektřiny začne. Požadovalo dostatečnou státní subvenci a poskytnutí úvěru. Podmínky splněny nebyly a první lampa se v Hluku rozsvítila až o téměř dva roky později, dlouho po okolních městech. Elektrifikaci obce nakonec podnítila až aktivita mlynáře Huberta Jaši, majitele horního mlýna. Ten se rozhodl vodní pohon svého podniku nahradit elektrickým, podobně jako tomu učinil ve svém mlýně v Bzenci. Vyjednal se společností Západomoravských elektráren (poskytl půjčku 30 000 korun elektrárnám, kterou měla nakonec splatit obec, za přípojku zaplatil 743 korun a za motor 10 100 korun), že mu z Vlčnova přivedou přes 42 sloupů do mlýna proud. To se stalo 2. listopadu 1933. Krátce na to se s firmou dohodlo dalších 14 místních zájemců. Sekundární síť začínala u trafostanice v „Hliníkách“ u mlýna a končila u obchodu Josefa Šumpolce. Dokončena byla dva dny před Štědrým dnem a od té doby si večery mohli prodloužit obyvatelé na Horním konci a také starosta Antonín Pospíšek v Uličce. Svítilo se také o mších v kostele a na faře (náklad 9 000 korun místní farář Karel Namyslov zaplatil ze svého). Realizace sekundární sítě přišla na 12 000 korun, které se zájemci zavázali splatit ve formě bezúročné půjčky do doby, než obec složí příslušný obnos na celkovou elektrifikaci obce. Na osvětlenou horní část obce navázal i Dolní konec (Karel a František Silnicovi, Jan Janků, Vavřinec Mitáček, František Pospíšek a další), kteří se za 8 000 korun dohodli na prodloužení sítě až k Nemravovu hostinci. V lednu 1934 se představenstvo usneslo, že z přebytných honebních peněz vybuduje v obci veřejné osvětlení dvanácti lampami (nakonec ještě jedna přibyla) za 2 700 korun a za částku 850 korun se na síť napojí také obecní hostinec, pošta a hasičské skladiště. Za měsíc byla práce hotova. O práci tím přišli dva ze čtyř ponocných. Elektrifikace pokračovala dále. V říjnu 1935 bylo rozhodnuto, že se síť veřejného osvětlení rozroste o dalších deset lamp a že se postaví druhá trafostanice za celkovou sumu 1 500 korun. Na podzim roku 1937 se objevily čtyři sloupy v Boršické ulici od Konečného obchodu po dům Matěje Prajzy v Rozpadlinách. V novém úseku pouliční světlo dosud chybělo a proud zde odebíral pouze odborný učitel na měšťance František Omelka. Naplánovaná elektrifikace obce byla dokončena v roce 1939. Kolaudace sítě se zúčastnili zástupci obce, okresního úřadu v Uherském Hradišti a Západomoravských elektráren a 7. listopadu ji schválili. Hluk vyrovnal dluhy (první splátka připadla na leden 1939, kdy

Obr. 32. Sloupy starého elektrického vedení za tvrzí.

obec koupila část akcií společnosti a vyplatila občanům investované finance) a převzal síť do svého vlastnictví. V té době již bylo na proud připojeno více než 300 odběratelů a další se přidávali. Na Uherskohradištsku probíhala elektrifikace od dvacátých let 20. století, Hluk byl tedy poněkud pozadu. Ovšem některé menší obce a samoty byly k síti připojeny až v padesátých letech 20. století.⁶²

Krušným obdobím hospodářské krize Hluk provedl starosta Antonín Pospíšek z č. p. 229, mj. varhaník při zdejším kostele sv. Vavřince a majitel mlékárny. Zvolen byl na základě výsledků voleb, které se konaly 27. září 1931. Celkem 1969 platných hlasů se rozdělilo mezi těchto 25 uskupení (kandidátka sociální demokracie byla z formálních důvodů vyřazena):⁶³

62) SOKA UH, AMH, Protokoly obecní rady 1933–1941 (usnesení z 27. ledna 1934 a 26. října 1935); Protokoly obecního zastupitelstva a finanční komise 1922–1930 (usnesení z 27. září a 2. listopadu 1924); Protokoly obecního zastupitelstva 1930–1936 (usnesení z 28. února 1932); Pamětní kniha městyse Hluku, s. 142–144, 169, 179–181, 185–186; HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 74–75, 124; PLAČKOVÁ, Marie: *Hlucké besedy aneb Jak bývalo prvěj*. Hluk 2007, s. 20–21.

63) HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 84–85; SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 160–163 a 165–166 (zde i složení zastupitelstva, jmenovitěho přehledu mandátů a průběhu volby představitelů obce a obecní rady).

Název strany	Počet hlasů	Počet mandátů
Občanská	269	4
Domkařsko-dělnická občanská	77	1
Lidová	146	2
Národní demokracie	105	2
Dělnicko-domkařská nepolitická	28	0
Lidová (skupina A)	141	2
Domkaři na Láně	66	1
Katoličtí zemědělci a domkaři	117	2
Lidová (skupina B)	76	1
Strana Tomáše Kožíka z č. p. 52	51	1
Katolická omladina	52	1
Strana křesťansko-sociální svornosti zemědělců, domkařů a dělníků	86	1
Nepolitická strana	53	1
Strana domkařů	35	1
Strana Tomáše Mitáčka z č. p. 164	76	1
Živnostensko-obchodnická	45	1
Nepolitická strana	56	1
Strana domoviny domkařů a maloročníků	26	0
Národní demokracie	95	2
Lidová, živnostníků a domkařů	25	0
Občanská domkařská	32	0
Národně socialistická	23	0
Komunistická	153	3
Strana Jana Prajzy z č. p. 195	136	2

Volba obecní rady a představitelů obce proběhla 19. prosince 1931. Vedle starosty jako reprezentanta strany lidové byl 1. náměstkem zvolen Matěj Jelének z č. p. 30 za stranu Katolických zemědělců a domkařů a 2. náměstkem národní demokrat Ferdinand Vlášil, poštovní revident. Zvoleno bylo též dalších sedm členů obecní rady, která odrážela sílu jednotlivých sdružených kandidátek. Mandáty v radě získali vybraní zástupci šesti politických sdružení, která se vytvořila spojením jednotlivých kandidujících stran. Volba nového představenstva potvrdila pravidlo, že v hluckých komunálních volbách se neobhájí. Za celou éru První republiky nikdo nedokázal obhájit svůj

Obr. 33 a, b. Hlucá obecní rada, starosta Antonín Pospíšek označen kroužkem, po jeho pravici 1. náměstek Matěj Jelének, po levici Ferdinand Vlášil.
Hlucý starosta v letech 1931–1938 Antonín Pospíšek.

mandát, přestože o to usiloval. Kontinuitu v rámci místní samosprávy představoval pouze František Hrdina z č. p. 124, který ve funkci obecního tajemníka působil od roku 1913.

V této souvislosti je možno se zmínit i o dalších volbách, kterých se Hlučané zúčastnili. Předně jde o volby do parlamentu. O těch prvních v roce 1920 již byla řeč, další se uskutečnily v roce 1925, 1929 a 1935. Dvoje posledně jmenované přinesly tyto výsledky.

volby	počet voličů	ČSL	ČSS	ČSD	ČSA	KSČ	ČND	NOF	ŽOS	SKR
1929	1859	313	20	118	173	291	52	–	60	808
1935	2114	261	45	95	400	398	71	748	96	–

Volby v roce 1929 vyhrálo zcela přesvědčivě Sdružení katolických rolníků a domkařů Antonína Čuříka se ziskem 44 % hlasů, které kandidovalo pod hlavičkou Hlinkových slovenských lidovců. Svůj hlas mu 27. října 1939 dalo 808 hluckých občanů. V celém soudním okrese Uherský Ostroh získalo 1 171 sympatizantů, v Hluku se mu tak dostalo 69 % všech hlasů. Podobného populistického vítěze měly také následující parlamentní volby. V obci přesvědčivě vyhráli Gajdovi fašisté se ziskem 748 hlasů, což odpovídalo více jak 35 % hlasů. V celém soudním okrese Uherský Ostroh přitom nasbírali 1 600 hlasů, tj. téměř polovinu od hluckých voličů. Vítězství Hlinkovy i Gajdovy strany napovídá mnohé o náladách v obci. Zejména poslední volby

Vysvětlivky:

ČSL = Československá strana lidová

ČSS = Československá strana socialistická (národně socialistická)

ČSD = Československá sociálně demokratická strana dělnická

ČSA = Československá strana agrární (Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu)

KSČ = Komunistická strana Československa

ČND = Československá národní demokracie

NOF = Národní obec fašistická

ŽOS = Živnostensko-obchodnická strana středostavovská

SKR = Sdružení katolických rolníků a domkařů neboli tzv. Čuříkova křesťansko sociální strana

Obr. 34. Hlučtí hasiči před hasičskou zbrojnicí, začátek čtyřicátých let 20. století.

19. května 1935 již neprobíhaly tak klidně jako v předešlých letech, kampaň byla vyhrocená a plná útoků, do Hluku několikrát zavítal i sám Radola Gajda.⁶⁴

Mimo to se v obci v letech 1928, 1933, 1935 konaly také volby do okresního a zemského zastupitelstva. Tyto volby mívaly specifické výsledky. Zpravidla v nich nejvíce hlasů získávaly subjekty, na jejichž kandidátkách se objevil někdo z hluckých občanů bez ohledu na politickou příslušnost.

Pohnutá první polovina třicátých let 20. století přinesla obci ještě i jiné starosti. Ve zvýšené míře se tehdy obcí šířily požáry. V Hluku, stejně jako všude jinde, fungovalo dobrovolné hasičské sdružení, které se díky sbírkám, darům a pomoci od obce postupně vybavilo dokonalejší technikou, schopnou účinněji bojovat s ohněm. Stávající technika jim však v roce 1933 přestala stačit. V důsledku mnoha požárů, kdy „hořelo u Malůšů a Míškové v Klebetově, u Mitáčkové pod Městečkem, vyhořel také Šimčík Jan – Baťa, Trojek, Lajza č.199. Shořely 3 mlatevně: Kočí, Štefaník a Míšek, dále domky Popelkův, Šidlův, Krápek a Truhlář“, byli nuceni si v červnu opatřit moderní motorovou stříkačku v hodnotě 40 000 korun s dostřikem 38 metrů.⁶⁵ Díky své bohuľibé činnosti si spolek zjednal v obci velkou vážnost. Řadil se zároveň ke spolkům nejstarším, vždyť existoval již od roku 1879. Nebyl sám, Hluk patřil k sídlům s celou plejádou spolků. Od roku 1878

64) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 138–139; FA Hluk, Farní kronika 1, s. 103; BARTOŠ, J. a kol., *Historický místopis Moravy a Slezska* 8, s. 36, 98; <http://www.czso.cz/csu/2006edici-niplan.nsf/p/4219-06>; cit. dne 18. dubna 2011.

Pro srovnání uvádíme pořadí pěti neúspěšnějších stran v rámci Československa (dále ČSR), Moravy, politického okresu Uherské Hradiště (dále UH) a soudního okresu Uherský Ostroh (dále UO). Rok 1929: ČSR: agrárníci, sociální demokraté, národní socialisté, komunisti a lidovci; Morava: lidovci, sociální demokraté, agrárníci, národní socialisté a komunisti; UH: lidovci, agrárníci, sociální demokraté, komunisti a národní socialisté; UO: lidovci, agrárníci, komunisti, sociální demokraté a národní socialisté. Rok 1935: ČSR: sudetoněmecká strana, agrárníci, sociální demokraté, komunisti a národní socialisté; Morava: lidovci, sudetoněmecká strana, agrárníci, sociální demokraté a národní socialisté; UH: lidovci, agrárníci, sociální demokraté, národní socialisté a komunisti; UO: lidovci, agrárníci, sociální demokraté, komunisti a živnostníci.

65) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 144–145, 171, 177–178; PLAČKOVÁ, M.: *Hlucké besedy*, s. 27–28; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 35. Výrazně zvýšený výskyt požárů v období hospodářské krize mohl mít i spekulativní pozadí. Jak naznačuje Josef Dufka: „stavba a oprava teď vyjde lacino a kdo je vysoko pojištěn, ještě na tom vydělá.“

zde působil spolek válečných veteránů, dále potravní spolek Svornost (1908), čtenářský spolek (1887) a s ním spjatá obecní knihovna, spolek pro pojišťování dobytka a další. Tyto spolky přetrvaly i po vzniku Československa, ale některé z nich krátce na to zanikly. V roce 1921 váleční veteráni, o rok později Svornost. Jejich místa zaujala nová sdružení, z nichž trvalého charakteru nabyl například Sokol⁶⁶ a legionářská družina (obě od 1920), Orel (od 1921),⁶⁷ skupina katolických zemědělců (1922) nebo dělnická tělovýchova (1921 DTJ, 1922 FDTJ). Druhým obdobím, které přálo vzniku celé řady nových spolků, byla první polovina třicátých let 20. století (různé dělnické a zemědělské spolky, odboráři, esperantisté, Sportovní klub, Junák a mnohé další). Spolky fungovaly jednak jako uzavřené společnosti členů, ale většina z nich svoje aktivity projevovala i navenek, typicky v podobě různých sportovních cvičení, divadelních představení, plesů, tancovaček, organizací oslav a svátků.

Na samém konci existence První republiky se Hluk dostal do širšího povědomí československé veřejnosti. Vděčil za to svému rázovitému folklóru. Místní exteriéry hodlala ve svém filmu využít pražská filmová společnost Lloyd, která zde v červenci a srpnu 1937 v prostoru za kapličkou natáčela část chystaného filmu *Její pastorkyňa*. Jako kompars přitom využila místních občanů v krojích. Filmaři se v Hluku pokoušeli natáčet již v září předchozího roku, ale nepřálo

Obr. 35. Hlučtí esperantisté.

66) Spolek si 28. června 1927 otevřel zrekonstruovanou Sokolovnu, *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 123.

67) V roce 1926 byl na místě vyhořelého domu zvaného Pálenice postaven Lidový dům s Orlovnou. Na stavbě pomáhali příslušníci strany lidové, která dostala prostory do nájmu na 30 let. V jednopatrové budově se nacházel sál, dvě hostinské místnosti, byt hostinského a lidová knihovna, *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 120.

Obr. 36. Záběr z natáčení filmu
Její pastorkyňa. S věncem
Šimčíková-Martinková.

jím počasí. Jak vzpomíná Josef Dufka: „*Najali asi 150 lidí i muzikanty a vozili je denně autobusem pod Babí hory. ... Platili lidem 10 Kč a ve všední den 20 Kč.*“⁶⁸

O rok později se o obci mohli na stránkách všech moravských i regionálních novin čtenáři dočíst, že se zde uskutečnila mimořádně povedená národopisná slavnost. Organizátoři slavnostní akt pojali nejen jako oslavu rázovitosti Slovácka, ale také, v době sílícího ohrožení státu, jako důstojnou oslavu 20 let trvání samostatné republiky. Národopisné slavnosti spojili s odhalením pamětních desek Milanu

⁶⁸) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 59; DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 38.

Obr. 37. Hlucky starosta Antonín Pospíšek při projevu u příležitosti odhalení desky M. R. Štefánika.

Rastislavu Štefánikovi, který za svých studentských let v Hluku několikrát pobýval, a Josefu Červenkov, místnímu legionáři padlému u Zborova. Kamenné připomínky našly své místo na zdi budovy měšťanské školy. Obec přípravy pojala velmi pečlivě. Již 3. dubna 1938 se ve škole sešli zástupci obecní rady, osvětové komise, Moravsko-slovenské společnosti, legionářů, Sokola, Orla a dalších nepolitických sdružení k projednání návrhů na uspořádání slavnosti. Organizátory nezaskočily zákazy schůzí v době epidemie slintavky a kulhavky, odvod části záložníků k vojsku, ani vládní zákaz pořádat slavnosti pod širým nebem. Slavnostní výbor na čele se starostou mohl ve dnech 5. a 6. června 1938, kdy oslavy probíhaly, s uspokojením sledovat, že se dílo vydařilo. Tisíce přítomných, mezi nimiž nechyběli poslanci a senátoři Národního shromáždění, význačné osobnosti politického a kulturního života Uherskohradištska, ale také francouzská výprava a delegace lotyšského generálního konzula, byly svědky manifestace československé jednoty a ochoty k obraně republiky, okořeněné slavnou jízdou králů. Podobné oslavy se odehrály také v Dubňanech, Strážnici nebo Břeclavi.⁶⁹

Průběhu národopisných slavností předcházela ještě jedna důležitá událost. Tou byla dohoda místních politických stran o složení obecního zastupitelstva na další období. V roce 1938 vypršelo volební období předchozího zastupitelstva a rady, ale nové volby se již nevypsaly. Případly by tak jako v jiných obcích na 12. června 1938, ale

Obr. 38. JUDr. František Hořínek hovoří na slavnosti 1938.

69) *SOKA UH, AMH*, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 73–89. Podobným projevem odporu proti sílícímu fašistickému hnutí se stal poslední předválečný 1. máj, spolupořádaný všemi místními socialistickými stranami, který se konal za mimořádné účasti občanů, *JANČÁŘ, J.: Hluk*, s. 105.

Obr. 39 a, b. Národopisné slavnosti
v Hluku v roce 1938.

obec byla plně pohroužena do příprav slavností, a tak se 29. května 1938 sešli zástupci stran a dohodli se, že ve třicetičlenném zastupitelstvu zasedne šest lidovců a agrárníků, čtyři komunisté, čtyři Gajdovi fašisté, tři sociální demokraté, dva národní socialisté, dva za stranu občanskou stavovskou a po jednom za stranu živnostenskou, za Národní sjednocení a za sdružení voličů strany lidové. Ze svého středu si zvolili sedmičlennou radu a vládnoucí triumvirát. Starostou se stal Karel Silnica z č. p. 224, reprezentant strany občanské stavovské, jeho 1. náměstkem pak živnostník Jan Janků z č. p. 185 a 2. pak zástupce komunistů František Mitáček z č. p. 434. Odstupující představenstvo obce se s občany rozloučilo formou letáku, jehož text pod názvem „Vydej počet z vladařství svého“ sepsal bývalý starosta Antonín Pospíšek. Obsahem textu bylo zhodnocení hospodaření obce za jeho vlády, přehled tzv. nucených prací v obci a také starostovo ohrazení se vůči hlasům, které jeho počínání na radnici hodnotily negativně. Starostovo roztrpčení dostatečně vyjádřilo několik posledních vět: *„Tuto zprávu vydávám proto, aby se neopakoval zdařilý úspěch lží na všech občanech jako po mém odchodu ze záložny. Ze svého životního zaměstnání, z něhož se mohu vždy a v každém směru veřejně zodpovědět, nedostalo se mi ani žádaného pokojného odchodu. – Utonul jsem v bahně lží, úmyslně veřejnosti podaných. Bolest nevděku od těch, za*

Vyděj počet z vladařství svého.		PŘEVZATO. PŘEDÁNO.	
Dle účtu k 31./12. 1931 dluhů	658.933	Dle účtů 31./12. 1937 dluhů	970.967
Neprodučtovných dluhů:		K dobru obce k 31./12. 1937	
Doplatek za školu 32.000		u berního úřadu 164.222	
" nemoc. pojišť. 20.487		doplatek půjčky práce 20.000	
" silnice Hluk-Boršice 88.015	140.502	subvence 100.000	
K dobru obce:	799.435	různé nedoplatky 80.928	365.150
u ber. úřadu 31./12. 1931 9.946		Celkový dluh 1./1. 1938	605.817
různé nedopl. 31./12. 1931 83.854	93.800	Uskutečněním újezdne školy odpadne mimo účast asi 28%	364.548
Celkový dluh 1./1. 1932	705.635	Tak by zůstalo Kč	241.269

Provedené práce v hodnotě asi:	
Kanalizace náměstí dle rozpočtu	28.000
Rigol a štětování náměstí	10.000
Navázka cesty mezi horním mlýnem a Jakub. Bachanem	50.000
Sklepy koupené u okresní silnice	47.000
Odvoz hlíny z prokopané okresní silnice	16.000
Uprava horní strany v části silnice	4.000
Kanalizace asi 400 m podél opěrné zdi	10.000
Uprava břehů na Dolním konci za horními humny a stavba silnice	8.000
Přestavba poštovního úřadu	16.000
Stavba silnice na Láne asi 150 m dl.	6.000
I. regulace Potoka Okluky	130.000
Zelezobetonový most za Bachanovým	21.000
II. regulace potoka Okluky	400.000
Dřevěný most v Klebetově	8.000
Uprava obecního kanceláře (úhrada od záložny Kč 50.000)	130.000
Elektrizace	25.000
Prokopávka a navázka cest v Kostelní uličce a Padělkách	5.000
Prokopávka a stavba silnice Nadtranky	26.000
Drenáže ob. a různé prokop. cest zatímci místky v Boršic. potoku	10.000
Nová kostelní alčebra, schodiště náměstí ke kostelu zmenšení farek zahrady, zeď (bez finanční účasti obce)	100.000
Na tyto investice za Kč	1.420.000
bylo uhrazeno asi 500.000 z veřejných prostředků.	

Toto trvalé zhodnocení obce jest zásluhou dělnictva, které pracovalo za přídel dobrovolně.

Tyto práce byly obecním zastupitelstvem projednány a za jeho součinnosti provedeny.

Děkuji všem členům obecní rady, členům obecního zastupitelstva za nepolitické, jednotné, rozvážené a hospodárné jednání.

Děkuji členům finanční komise v čele předsedy Jana Mitáčka, za věnovanou pozornost obecnímu hospodaření a za jejich dobré návrhy.

Děkuji obecnímu tajemníkovi Františku Hrdinovi, který vykonával svůj úřad ne jako nájemník, ale jako vlastník, máje na zřeteli blaho obce a občanstva.

Děkuji obecnímu pokladníkovi Františku Pospíškovi, který vždy a všude stál na pravém místě v pravý čas svou radou a skutkem pro blaho obce a občanstva.

Poplatníkům připomínám, že obecní přírázky z Kč 300, byly upraveny na Kč 200.

Dělníkům připomínám, že v době nezaměstnanosti jsme jim různými jednáními a zámkem opatřili pomoc dle možnosti, čehož nedosáhla žádná obec v okrese. Těm nejslabším bylo v nejhorší době umožněno postavit si domky.

Tuto zprávu vydávám proto, aby se neopakoval zdařilý úspěch lidí na všech občanech jako po mém odchodu ze záložny. Ze svého životního zaměstnání, z něhož se mohu vždy a v každém směru veřejně zodpovědět, nedostalo se mi ani žádného pokojného odchodu. — Utonul jsem v bahně lži, úmyslné veřejnosti podaných. Bolest nevědka od těch, za které jsem pracoval, zná jen ten, kdo ho přijal.

Přeji si klidného odchodu a nebyti opět zvolen za starostu.

V HLUKU, 11. června 1938.

Pospíšek Antonín,
starosta.

Obr. 40. Zhodnocení činnosti odstupujícího zastupitelstva v roce 1938.

kteří jsem pracoval, zná jen ten, kdo ho přijal. Přeji si klidného odchodu a nebyti opět zvolen za starostu.“⁷⁰

Komunální rozmíšky, které živily diskuze hluckých občanů na sklonku třicátých let 20. století, měly vystřídat události mnohem dramatičtější a ve svém dopadu dosud nepoznané... všeobecná mobi-

⁷⁰ SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku, s. 89–93. Zde i jmenovitě složení obecního zastupitelstva, průběh voleb obecní rady a kopie textu odstupujícího starosty Antonína Pospíška.

Seznam starostů

Antonín Pospíšek, č. p. 9	1909–1920
Martin Červenka	1920–1923
Jan Prajza	1923–1927
František Soviš	1927–1931
Antonín Pospíšek, č. p. 229	1931–1938
Karel Silnica	1938–1945

Seznam obecních tajemníků

František Hrdina	1913–1945
------------------	-----------

**Seznam správců (ředitelů) triviální
a obecné (chlapecké) školy**

Jakub Krejčí	1913–1924
Oldřich Šulc	1924–1926
František Šíman	1926–1941
František Petržela	1941–1951

**Seznam správců (ředitelů)
obecné dívčí školy**

Marie Cheníčková	1919–1920
Leopold Ginter	1920–1922
Ludmila Fabiánová	1922–1927
Adolf Doruška	1927–1928
Oldřich Šulc	1928–1931
František Hořínek	1931–1939
Bohumil Menšík	1939–1946

**Seznam ředitelů měšťanské a měšťanské
a obecné dívčí školy**

Andělín Odstrčil	1921–1922
František Hořínek	1922–1939
Bohumil Menšík	1939–1953

lizace, Mnichovská dohoda, rozpad státu, protektorát, druhá světová válka. Zatímco mobilizovaní příslušníci branné moci se všichni vrátili zanedlouho zpět, stejně jako armádou vyžádaných 55 koní a 14 povozů, další léta již vracela pomálu.⁷¹

71) DUFKA, J.: *Jak Hlukem kráčely dějiny*, s. 43.